

THE GOSPEL ACCORDING TO
ST. JOHN,
IN
THE DIKĒLE LANGUAGE;

TRANSLATED

BY MISSIONARIES

AT

GABOON, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCKVI.

1879.

J Ŏ N.

THANGÂKÂ 1.

1 Dibongwě a wu pě ditatyiki, diš Dibongwě a wu na Anyambiě, diš Dibongwě a wu Anyambiě.

2 Yěmětě yě wu na Anyambiě pě ditatyiki.

3 Yě mikâmi bilombi blěshě, dio na tyi yě ka alombi jěshě yi tyi mibě, yi mishi kâmiě.

4 Thaki' tha wu něi; diš thaki' thati thō bithânh bi botyi.

5 Diš bithânh bi panya pě divityiki, diš divityiki do biš shinhliě.

6 ¶ Mutyi a wuthě, ngwa Anyambiě a milomi; dina diei na, Jŏn.

7 Mutyi ti a minzhí pě nvesha, na a veshi' botyi Bithânh, na bá beshě ba mēli' na gwana gwěi.

8 Ayěmě a tyi wu Bithânh bití, nji a milomiě na a veshi' pě mbō wu Bithânh.

9 Bithânh bi mbombo biš yě, ngwa nzhakamě pě pēnzhe nyi, na dithânhshě mutyi jeshě.

10 A wu woni pēnzhe nyi, diš yě mikâmi pēnzhe nyi, diš pēnzhe nyō do yě veka.

11 A minzhí pě mběimětě ba thí, diš ba tyi minânh yě.

12 Nji ntangi wu minânh yě, a mivě bá nguldi nya díbě bana bambi Anyambiě, bá ba mibunli dina diei;

13 Bá ba mibialě ana na makitha, do na ndiŋwa wu nshoni, do na ndiŋwa wu botyi nji na Anyambiě.

14 Diš Dibongwě a mivitya nshoni, na didi nashi na ma' maběnh na mbombo bēni; diš beshě ba mijě' nēnia gwěi, ntyinh mbo nēnia wu miana ngwadikika dimbi Anyambiě.

15 Jön a miveshi pë mbö gwëi, na dilubila thobë na, Yë wâ ngwa më mibonhthi na, Yë ngwa thï më bâmbâ a wu pë boshi biami, na diambilindi ye mibonji bë na më.

16 Diö beshë bëshë ba nänhmë pë dibuthë diëi, mabënh na mabënh.

17 Nadiambilindi nthali Mosës a mivë gwö, nji ma' mabënh na mbombo bi minzhi na Jisu Kraisi.

18 Shi na mutyi ngwa jëkamë Anyambië na peli; Miana ngwa dikika, ngwa thï pe tothï nya Shanwë, yë mithathi *botyi yë*.

19 ¶ Diö nthaka wumbi Jön wö wu, mia Baju ba milomi baminisë na Balivait na diwu' pë Jiruselëm, na ba piki yë na, Wë nzha?

20 Diö yë mimëmi, yë do shashë, nji a mimëmi na; Ana më pë Kraisi.

21 Diö ba mipi' yë na, Na pë? Wë Ilaias? Diö yë mikâ na, Ana më pë yë. Ana wë pë nshâ' ti? Diö yë mibulishi na, Bia.

22 Diö ba mikâ yë na, Nji wë nzha? na, beshë ba thaki' bâ ba milomi beshë. Wë kâ pë mbö gwâ na?

23 A mikâ na, Më diol di *mutyi* ngwa thï länh pë thakombi na Limbikwa' nzhetha nyambi Anyambië! mbo ngwanshâ' Aisaia a mikâthi.

24 Diö bâ ba milomië ba wu ba Bafaraisi.

25 Diö ba mipi' yë, na dikâ yë na; Ndi wë baptaiza, na wë shi Kraisi mëttë, do Ilaias, do ngwanshâ' ti?

26 Jön a mibulishi bâ na; Më baptaiza na madiba; nji mutyi a tëli pë tema nyani, ngwa be sha beka;

27 Yë wâ ngwa thï më bâmbâ, a wu nji pë boshi biami; ngwa më shi na nyanga nya dityinhtha nshiya wu ntyoty gwëi.

28 Bilombi bi bi mibë pë Bëthani pë biatyï bini bi Jördan, va Jön a mibë a bë baptaiza *botyi*.

29 ¶ Bia lënjë diö Jön a mijë' Jisu a bë nzha pë yë thï, diö a mikâ na; Shanga' Alëkë yindâmâ' yimbi Anyambië yi ponha bibe bi pënzhe nyl.

30 Yë wâ ngwa më mibonhthi pë mbö gwëi na,

Mutyi a thī mē bāmbā, ngwa wu pē boshi biami, nadiambillindī yē mibonji bē na mē.

31 Diō mē tyi mive' ye, nji mē nzhīmē baptaiza na madiba na, a jēnikwa' pē ba Israēl ba thī.

32 Diō Jōn a mithathi na, Mē mijē' Nshinhshinh wu bē shula na diwutha pē thobē mbo dipepika, na didi pē yē thī.

33 Diō mē tyi mive' yē; nji yē ngwa milomi mē pē dibaptaiza na madiba, a mikā mē na; Mutyi ngwa wē ē jē' Nshinhshinh wu bē shula na didi pē yē thī, yē ngē yē ngwa baptaiza na Nshinhshinh wu akitha.

34 Diō mē mijēni, na dithatha na, wā Miana mbi Anyambiē.

35 ¶ Bia lēnjē njikē Jōn a mibē, bā na baba ba bajethi bēl.

36 Diō yē mishanh Jisu a bē thēnhtha, diō yē mikā na, Shanga Alēkē yi ndāmā' yimbi Anyambiē.

37 Diō bajethi batī baba ba mijo' mbo yē mikāthi, na dithēpiliē Jisu.

38 Diō Jisu a mijilia na dijē' bā ba bē yē thēpiliē, diō yē mikā bā na;

39 Be toka ndī? Diō ba mikā yē na, Rabbi (nzhilia nya dibongwē di wō na, Njeli) wē di vī?

40 Diō yē mikā bā na, Nzha jēkani. Ba minzhī na dijē' va yē midika; diō ba midī nēl ashu yitī. Nadiambillindī busha na dilenjē ma minu' diom di magwēla.

41 Andru manyanh mbi Pitē yē wu nwoto pē baba ba mijo' *gwana wumbi* Jōn na dithēpiliē yē.

42 A mibonji je' manyanh Salmon, na dikā yē na, Beshē ba jēmē Mēssala, di thī na nzhilia na Krai.

43 ¶ Diō yē mindeshi yē pē Jisu thī. Diō mia Jisu a mishanh yē, a mikā na, Wē Saimon miana mbi Jona; wē ē thebiē na Sifasi, di thī na nzhilia na, Dikākī.

44 Bia lēnjē diō Jisu a mikiē pē Galili; diō yē mijē Filip, na dikā yē na, Thepili' mē.

45 Diō Filīp a beta di pē Betsaida, akoldi yimbi Andru na Pitēr.

46 Filīp a mijē' Netanēli, na dikā yē na, Beshē ba jēmē yē ngwa Mosēs pē mithali bā na banganh ba

milénji pë mbö gwëi, Jisu Ngwanazerëti miana mbi Josëfi.

47 Diö Netanëli a miká yë na, Alombi yibënh yi wollhi wu' pë Nazerëti? Fílip a miká yë na; Nzha jékë.

48 Jisu a mijë' Netanëli a bë nzha pë yë thí, diö yë miká pë mbö gwëi na, Shanga, Ngwaisrael mbombo, ngwa shi na madiaká.

49 Netanëli a miká yë na, Wë vemë më na ndí? Diö Jisu a mibulishi yë na, Më mijë' wë pë shí nya jeli yi ateta, mia tí Fílip a sha thebi gwë.

50 Netanëli a mibulishi yë na, Shaḡwamë wë ngë Miana mbi Anyambië, wë ngwabotyí yi Israel.

51 Jisu a mibulishi yë na, Nali-kána, më kámë wë na, Më mijë' wë pë shí nya jeli yi ateta, diö wë mëlië? Wë ë jë-ma' manën nulami na ma.

52 Diö yë miká yë na, Mbombo më ká wë na, pë boshi wë ë jë' thobë thánh, na baminlomili bambi Anyambië, beta bibe tyika, na shula bishulika pë Miana ngwa mutyi thí.

THANGÁKÁ 2.

1 Ashu yilalië diö dibe' di dibatha di mibe' pë Kene yi Galili; diö nyanh mbi Jisu a wu tí.

2 Jisu a mithebië nji' pë dibeki, bá na bajethi bëi.

3 Diö mia divë di mitokwa, nyanh mbi Jisu a miká yë na; Ba shi na divë.

4 Jisu a miká yë na, Miali wá, ndí thí naná, digwëla diamë di sha nzha.

5 Diö nyanh a miká bavënhli-atabuni na; kámika' alombi jëshë yi yë ë be káthá.

6 Diö makopa ma makáki ma wu tí shini matani na poto, pë diambi di díjobitha di Baju, ma beta koka miëliá do miba do milali.

7 Jisu a miká bá na; Lonishaka' makopa na madiba; diö bá ba milionishi má bëni.

8 Diö yë miká bá na; Dianhliaka' va, na dililië pë ngwa-thangáká tha dibeki thí; diö bá ba mililië.

9 Mia ngwa-thangáká tha dibe' a mikie' madiba ma

vityikwamē divē, (yē do veka va mō ma wuka, nji bavēnhli-atabuni ba midianhli, ba miveki,) ngwa-thangākā tha dibeki a mīthebi ngwambathi na dikā yē na,

10 Mutyi jēshē a bonda tēliē divē dibēnh, diō mia botyi ba bulimē (nātā' wēna divē dibe; nji wē talimē divē dibēnh na dinzha va

11 Ditatyiki di bilemba di Jisu a mikāmi diō pē Kēne yi Galili na dilebiliē nēnia gwēi; diō bajethi bēi ba mibunli yē.

12 ¶ Pisha tī Jisu a mikiē pē Kapērnaum, bā na nyanwē, na bamanyanwē, na bajethi bēi; diō a tyi mītha' tī mashu malibuthē.

13 ¶ Diō dibe' di nulla di Baju di mikunibi, diō Jisu a mibe tyi pē Jērusalēm.

14 Diō yē mikābiē pē mbanh wumbi Anyambiē botyi ba beta shomba banyatyī na bindāmāki na mapepika, na bashēnhli ba mabom, didi.

15 Diō mia yē mikāmi mbisha wu mishiya mishali, a midushi bā beshē nadiwutha pē mbanh wumbi Anyambiē, na bindāmāki na banyatyī. Diō yē mishobi mabām ma bashēnhli, na dibutyiē bitabuni;

16 Diō ye mikā bā ba beta shomba mapepika na; Thokaka' bilombi bi va; Sha vitaka' pē mbanh wu Shanwamē mbanh wu mashombi.

17 Diō bajethi ba milanhlī na, yi milēnji na; Diainh di mbanh gwāyē di shimē mē-dia.

18 ¶ Diō Baju ba mibulishi na dikā yē na; Alemba tīnzha yi wē lebiliē beshē, na wē ē kamā bilombi bi?

19 Jisu a mibulishi na dikā bā na; Vanzhika' mbanh wu, diō mashu malali mē ē wā bali lonha.

20 Dio Baju ba mikā na; Mbanh wu wu mishi longwa na mabom ma mimbu manai na mimbu mitani na wuoto; nji wē ē wō lonha mashu malali?

21 Nji a milubili pē mbō wu mbanh wu nyuli nyēi.

22 Mbonāwu mia yē mijomia na diwu' pē digwa, bajethi ba milanhlī na, a mibonhthi bā alombi yitī; diō bā ba mimēli nlēnja na dibongwē di Jisu a mibonhthi.

23 ¶ Diō mia yē wu pē Jērusalēm pē dibe' di nulla,

balibuthě ba mibunli dina diei pě dibeki, mia bá ba mijě bilemba biěi bi yě mikámi.

24 Nji Jisu yěmětě a tyi mibunli bá, nadiambillindí a mivě' bá běshě;

25 Diō a tyi mibě nji' na mbambi na, mutyi a veshi' yě pě mbō mbi mutyi; nadiambillindí a mive' alombi jěshě yi wu pě punh nya mutyi.

THANGÂKÂ 3.

1 Mutyi a wu pě Bafaraisi ba thí, dina diei na Nikodimo, ngwanami pě Baju ba thí.

2 Mutyi tí yě minzhí pě Jisu thí na mpuma, na diká yě na; Shanwashí, beshě ba vemě na wě njeli ngwa wukamě pě Anyambiě thí; nadiambillindí shi na mutyi ngwa woli kámá bimamia bi ói wě kámá věnh Anyambiě a bě něi.

3 Jisu a mibulishi no diká yě na, Mbombo mě ká na, na mutyi a sha bialiě na diwu' pě thobě, wěna a tyi woli jě' divala dimbi Anyambiě.

4 Diō Nikodimo a miká yě na; Mutyi a bialiki na, na a mbie ntoli? A woliki bali' nyinhtha pě mái wu nyanwě na dibialiě?

5 Jisu a mibulishi na; Mbombo mě ká wě na; na mutyi a sha bialiě na madiba na Nshinhshinh, wěna a tyi woli nyinhtha pě divala dimbi Anyambiě.

6 Alombi yi bialikwamě na nshoni yě nshoni; diō alombi yi bialikwamě na nshinhshinh yě nshinhshinh njikě.

7 Komě mamitha nalikana, mě ká wě na; Bialiakani no diwu' pě thobě.

8 Mpunga wu pěpillě va gwō wu dinha, diō wě joka mpěpillia wuťi, nji wě sha veka do va gwō wu wutha, do va gwō wu klě; nani nji mutyi jěshě ngwa bialikwamě na Nshinhshinh a thíyi.

9 Nikodimo a mibulishi na diká yě na; *Mambi* ma ma woliki bě na?

10 Jisu a mibulishi na diká yě na; Wě njeli ngwa Israel, wě do veka *mambi* ma?

11 Mbombo mě ká wě na; Beshě ba lubimě *mambí*

ma beshê ba vemê, na diveshê-mô ma beshê ba jêmê ;
nji be do nânh nvesha gwashi.

12 Na mê bojimê be mambi ma pênzhe nyi, be do
méliê ; be ba a méliê na, na mê bojimê mambi ma
thobê?

13 Diô shi na mutyi ngwa betyikamê pê thobê na
peli, nji ngê yê ngwa shulikamê na diwutha pê thobê,
yê Miana ngwa mutyi ngwa thî pê thobê.

14 ¶ Diô mbo Moês a mipetyi nyônh pê thakombi,
mbonâ nji Miana ngwa mutyi a petyibiki ;

15 Na, mutyi jeshê ngwa yê bunliê a tyi magwa, nji
a bê' na thaki' th' adukwa jêshê.

16 ¶ Nadiambilindî Anyambiê a midinh pênzhe nyi
na thadinh thatî thê tha yê mivê Miana ngwêi ngwa-
dikika, na mutyi jêshê ngwa yê bunliê a tyi magwa,
nji a bê' na thaki' th' adukwa jeshê.

17 'Nadiambilindî Anyambiê a tyi milomi Miana
ngwêi pê pênzhe nyi, na a kwîshi pênzhe nyi, nji na
pênzhe nyi nyi kiki nêi.

18 ¶ Yê ngwa bunliê yê a shi na makwa, nji ngwa
sha bunliê makwa ma thî nêi, nadiambilindî a sha
bunliê dina di Miana mbi Anyambiê ngwadikika.

19 Nji makwa mâ ma ; na bithânh bí njimê woni
pênzhe nyi, diô botyi ba dinha divityiki dakami na
bithânh ; nadiambilindî bishali biabi bí thi bíbe.

20 Nadiambilindî mutyi jeshê ngwa kâma bíbe, a
bena bithânh, diô a sha nzha pê bithânh nalikâna
bishali biêi bí jê' pê lebiê.

21 Nji yê ngwa kâma mbombo a nzha pê bithânh,
nalikâna bishali biêi bí jenikwani na, bí mikubi mbo
ndiqwa wumbi Anyambiê wu thê yî.

22 ¶ Pisha nya bilombi bí Jisu aminzhi pe pênzhe
nya Judia, bâ na bajethi bêi ; diô yê midî nabi tí na
dibaptaiza.

23 ¶ Diô Jôn njikê a bê baptaiza pe Inon kuna na
Selim, nadiambilindî madianh ma wu tí malibuthê ;
diô bê ba minzhi na dibaptaiziba.

24 Nadiambilindî Jôn a tyi mibê a biethibimê pê
mboka adu' yiti.

25 ¶ Diö bajethi bambi Jön bá na Baju ba mibomilita mapende pë diambi di njobia.

26 Diö bá ba minzhí pe Jön thí, na diká yë na; Shapwashí, ngwa wu náyë pë biatyí bini bi Jordan, ngwa wë miveshí pë mbö gwéi, Sha', a thí baptaiza, diö botyi bëshë ba thí nzha pë yë thí.

27 Jön a mibulishi na diká na; Mutyi a sha woli' nánh n' alombi, vënh na yi vëbimë yë na diwutha pë thobë.

28 Bemëtë be veshimë pë diambi diamë na, më kámë na; Më shi Kraiss mëttë, nji më milomë pë boshë biéi.

29 Ngwa thí na miali yë ngwambathi; nji jombi mbi ngwambathi, ngwa tébë na dijoka mbo yë lubila, a dona bidonika pë diambi di divi di ngwambathi. Mbona adoni jamë yi yi komë.

30 Yë nëniki, nji më më shalibiki.

31 Yë ngwa wukamë pë thobë, a thí pë thobë tha bá bëshë; ngwa thí ngwa pënzhe, yë thí ngwa pënzhe nyi, diö yë lubila pë mbö wu pënzhe nyi; ngwa wukamë pë thobë a thí pë thobë tha bá bëshë.

32 Diö bi yë jékame na dijoka biö bi yë veshë; nji shi na mutyi ngwa nánhmë nvesha gwéi.

33 Yë ngwa nángame nvesha ngwéi a mëmimë na Anyambië a thí ngë mbombo.

34 Yë ngwa Anyambië a milomi, a lubila mabongwë mambi Anyambië; nadiambilindi Anyambië a sha vë yë Nshinhshinh vishivishalië.

35 Ngwashapwë a dinha Miana, diö bilombi bieshë a vëmë biö pë mbö gwéi.

36 Yë ngwa bunlië Miana a thi na thaki th' adukwa jëshë; nji yë ngwa sha bunlië Miana, a tyi jë thakiki; nji mbimba nyambi Anyambië nyi thí nëi.

THANGÂKÂ 4.

1 Mia Shanah a mive' na, Bafaraisi ba mijo' na, Jisu a makâmi na dibaptaiza bajethi dakami na Jön;

2 (Nji ana Jisu mëttë pë mibaptaizi, nji bajethi,)

3 A mithokwa pë Judia, na dibali nzha pë Galaili.

4 Diö yi wu na a leninga Semeria.

5 Diô yê minzhî pê akoldi yi Semeria yi thebiê na Sukar, kuna n' akanh yi Jekobi a mivê miana ngwêi Josêfi.

6 Diô lidianh dimbi Jekobi di wu tí, Jisu dákami mboothê diô a midí shi yê *nzhu' nya* lidianh; diô busha na dilênjê ma mibê ma numê magwêla matani na diwoto.

7 Diô mimiali Ngwasemeria a minzhî dianh madiba; Jisu a miká yê na; *Mimiali wá*, vê mê madiba.

8 (Nadiambilindí bajethi bêí ba mibê ba kiémê pê mboka shomba bidia.)

9 Diô míali Ngwasemeria a miká yê na; Yi thî na, wê bê Ngwaju, wê disha mê pika madiba, mê bê míali Ngwasemeria? (nadiambilindí Baju ba shî na bajombi na Basemeria.)

10 Jisu a mibulishi na diká yê na; Na wê vemê bwê' bimbi Anyambiê na yê ngwa ká wê na, vê mê madiba, ka wê kamê yê pika, diô a kumba wê vê madiba ma thakiki.

11 Ngwamíali a miká yê na; Shanwamê, wê shi na adianhtha, diô lidianh di thî nji dilimí; nji wê thî na madiba ma thaki' ma ví?

12 Wê thî dakami na Shanwashi Jekobi, ngwa mivê beshê lidianh di, na dinátá tí, bá na bana bêí, na bithe-mbi bíí?

13 Jisu a mibulishi na diká yê na; Ngwa nátá madiba ma a a bali gwa aveshithê;

14 Nji ngwa nátá madiba, ma mê ê yê vê, a tyi gwa pê na aveshithê adukwa jêshê; nji madiba ma mê ê yê vê, ma ê yê bê pê pungwê lidianh di madiba dibunjltha pê thaki tha adukwa jêshê.

15 Ngwamimíali a miká yê na; Shanwamê vê mê madiba matí, inê do pê na gwa avêshitha, do nji va nja dianh.

16 Jisu a miká yê na; kiê thebika yá nthomi, wê ê nzha.

17 Ngwamimíali mibulishi na diká yê na; Mê shi na nthomi. Jisu a miká yê na; Wê vemê lubila na; Mê shi na nthomi.

18 Nalikâna wê miba' na pelli mithomi mitani; nji ngwa wê thî nêi va, a shi yâ nthomi; wê kâmê alombi yinâyi mbombo.

19 Diô ngwamimiali a mikâ yê na; Shaḡwamê, mê jê wê nshâki.

20 Bashanh bashi ba beta junh *Anyambiê* pê mbeka wu; nji be ba kâ na, womba va botyi ba juḡwê va thî pê Jiruselêm.

21 Jisu a mikâ yê na: Miali wâ, meli' mê na digwêla di thî nja, di be tyi junh Shaḡwê do pê mbeka wu do pê Jiruselêm.

22 Be ba juḡwê, nji be sha veka yi be ba juḡwê beshê ba veka yi beshê ba juḡwê, nadiambilindî nshuḡwa wu wu' pê Baju ba thî.

23 Nji digwêla di thî nzha, di thî nji va, di bajunh bambombo ba ê junh Shaḡwê na nlema na mbombo; nadiambilindî Shaḡwê a toka ba ntyinh wu ba junh yê.

24 Anyambiê yê Nshinhshinh; diô bâ ba junh yê, ba juḡi na nlema na mbombo.

25 Ngwamimiali mikâ yê na; Mê veka na, Messala a thî nzha; (ngwa thebiê na Krai,) na a nzhimê kâ a bojimê beshê bilombi bieshê.

26 Jisu a mikâ yê na; Mê ngwa thî nâyê lubila, mê yê.

27 ¶ Ba bê lubila ma' ma diô bajethi bêl ba mipami, diô ba mimamithi mia yê miluba na ngwamiali; nji tyi mibê na mutyi ngwa mikâ na; Ndî wê toka? do ndî wê lubila nêi?

28 Diô ngwamimiali mili dibeya diêi diô a mibulla pê mboka, diô yê mikâ botyi na;

29 Nzha jêkani mutyi ngwa shikamê mî thatha bilombi biêshê bi mê na dikâmâ; ana Krai wâ?

30 Diô bâ ba miwu pê mboka, na dinzha pê yê thî.

31 ¶ Ngwamimiali kiêthamê bajethi ba mishoshili yê na; Shaḡwashi, diaka.

32 Diô a mikâ bâ na; Mê thî na bidia bi mê dia, bi be sha veka.

33 Diô bajethi ba miluba bâ na bâ na; Mutyi a ndeshi yê bidia?

34 Jisu a mikâ bâ na; Bidia biamě bi thĭ na; mě kâniki thadinh thambi ngwa milomi mě na dishili ashali jěi.

35 Be sha kâ na; ba likamě banganjě banai wěna adu' yi nkatya yi nzhĭmě? Shanga, mě kâ be na; benaka' mishi be ba a shanh bikanh, na bi mbie bipumi pě dikatyiba.

36 Diō ngwankatyĭ a nânh biba na dikusha bidia pě thaki' th'adukwa jeshě; na, ngwamběthi na ngwankatyĭ ba doniki nshamba wuoto.

37 Pě alombi yi dibongwě di thĭ mbombo na, nwoto mběthi, nwakâ kě nkatyi.

38 Mě milomi be pě dikata yō yi be sha kuba; bawâ' ba shimě kuba, diō be ba tábimě pě bishali biabi.

39 ¶ Diō Basemeria balibuthě ba akoldi yinâyĭ ba mibunli yě na diambi di dibongwě di ngwamiali a miveshĭ na; A mithathi mě bilombi biěshě bi mě na dikamâ.

40 Nani kě mia Basemeria ba minzhĭ pě yě thĭ, ba mishoshili yě na a di' nabi; diō yě mitha tĭ mashu maba.

41 Diō bawakâ balibuthě ba mibunli na diambi di dibongwě diěi mětě;

42 Diō bâ ba mikâ ngwamiali na; Beshě bunlimě dě ana na diambi di dibongwě diâ; nadiambilindĭ beshě-mětě ba jomě, diō beshě ba vemě na, wâ Krajs mbo-mbo, Nkishi ngwa pēnzhe nyĭ.

43 ¶ Mashu maba nulami, diō Jisu a mithokwa tĭ, na dinzha pě Galili.

44 Nâlikâna Jisu yěmětě a miveshi na, ngwanshâ' a shĭ na junh pě pēnzhe nyěi mětě.

45 Diō mia yě minzhĭ pě Galili, Bagalili ba minânh yě, nadiambilindĭ ba mijě' bilombi biěshě bi yě mikâmi pě Jiruselēm pě dibeki; nadiambilindĭ bâ ba mikiě njĭ' pě dibeki.

46 Diō Jisu a mibali nzha pě kene ngwa Galili va ye mivityithĭ madiba divě. Diō anami yĭ mibě ngwa mia-na ngwěi a mitatyika pě Kepērnaum.

47 Mia yě mijo'na Jisu a pamimě pě Galili mia yě

miwu' pë Judia, a mikiš pë yë thÿ, na dishoehili yë na, a shilikwa na dinzha yë joma miana ngwëi; nadiambilindi a wu bideli mëtë.

48 Diö Jisu a miká yë na; na be sha jí maveka na binamia ká be tyi mëlië.

49 Ngwanami a miká yë na; Shaḡwamë, Shilikwa, miana ngwamë a jë' pë gwa.

50 Jisu a yë na; Veka bulla, yá miana a kimë. Diö mutyi tí a mimëli dibongwë di Jisu a mibonhthi yë, diö yë mibulia;

51 Mia yë mishilikwa diö bakubi bëi ba mibomita nëi na dibonhtha yë na; Yá miana a kimë.

52 Diö yë mipi' bá digwëla di yë mitatyili kika; diö bá ba miká yë na; Nangothoma digwëla di matani na maba divëbi di mishithi.

53 Diö ngwashanwë a mive' na, diö digwëla dítmëtë di Jisu a miká yë na; Yá miana a kimë; diö yë mimëli bá na atáka jëi jëshë.

54 Yö alemba yibalië yi Jisu a mikámi, mia yë miwu' pë Judia na dinzha pë Galili.

THANGÂKÂ 5.

1 Pisha nya bilombi bi dibe' di Baju di mibë, diö Jisu a mibetyi kië pë Jiruselëm.

2 Diö pë Jiruselëm kuna na diasha di bindamaki atá' yi thÿ tí yi thebië pë nlubia wu Hibru na; Bithëside, yi thÿ na mimbanh mitani.

3 Pë mimbanh mi mi minika nshamba wunën wu botyi ba mitatyiki, banjimë, na biboka, na ba minkashi, ba bë venhli nkubla wu madiba.

4 Nadiambilindi ngwanlomili a beta shula pë atáki, na dikubili madiba; diö ngwa mibonji shula pë madiba ma mikubika a mijomië nvimi gwëshë wu yë wu na gwö.

5 Diö mutyi a wu ti ngwa mibë na nvimi mabom ma mimbu malali na mimbu mitani na milali.

6 Jisu a mijë yë bia, diö a mive' na, a mibembi tata, diö yë miká yë na; Wë naka jomië?

7 Diö ngwa ntatyiki a mibulishi yë na; Shaḡwamë,

mě shí na mutyi ngwa a dishě mě pě atáki, mia medi-ba ma thi kuba; nji mě bě nzha, wěna nwáká a daka mě na dithebitha.

8 Jisu a mika yě na; Valikwě, tomba' anánh jáyě, wě š kiě.

9 Diš mutyi tí a mitš' kika, diš yě mitombithi anáu jěi na dikiě. Diš busha bíti bi wu busha bi Sháná.

10 ¶ Diš Baju ba miká ngwa miyomiě na; Busha bi Sháná bo; shi yiběnh na, wě š bapi anánh.

11 Diš yě mibulishi bá na; yě ngwa jomika mě, yě ká wě na; Tomba' anánh jáyě, wě š kiě.

12 Diš bá ba nipi' yě na; Mutyi tí yě nzha, ngwa ká wě na; Tomba' anánh jáyě wě š kiě?

13 Diš yě ngwa mijomiě a tyi mive' yě; nadiambilindi Jisu a mithokwa pě womba va dibuthě di botyi di wuthě.

14 Pisha ti Jisu a mikábi yě pě mbanh wumbi Anyambiě na diká yě na; Sha, wě kimě; sha bebiki pě nakě, alombi yiwá' yibe nulami yi jě pě nzha pě gwě thí.

15 Diš mutyi tí a mikiě thatha Baju na, ngwa miki-shi yě yě Jisu.

16 Nani ké Baju ba mithepili Jisu na dikiěnhli yě jotha, nadiambilindi a beta kámá ma' ma busha bi Sháná.

17 ¶ Nji Jisu a mibulishi bá na; Shaqwamě a thí kuba na dinzha shoka nyi, nani ké mě kuba.

18 Diš Baju ba mikiěnhli yě jotha nulami, nadiambilindi a sha woshi busha bi Sháná dipa, nji' a kámě nji' na; Anyambiě a thí yě Shaqwě, na disheya na Anyambiě.

19 Diš Jisu a mibulishi ná diká bá na; Mbombo mě ká be na; Miana a sha woli' kámá alombi yěmětě, vėngě yi yě jě Shanh kámá; nadiambilindi bilombi bieshě bi yě kámá biš nji' Ngwamiana a kámá.

20 Nadiambilindi Ngwashanh a dinha Miana, na dilebiliě ye bilombi bieshě bi yěmětě kámá; diš a a yě lebiliě bishali bi daka bi, na be ba a mamitha.

21 Nadiambilindĩ mbo Ngwashanwě a jomitha biki-
ěnh na dibali biě vě thakiki, mboná nji Ngwamiana a
vě bá thakiki ba yě naka.

22 Nadiambilindĩ Ngwashanwě a sha jěli na mutyi,
nji dijěli diěshě a vēmě diě Miana;

23 Na, botyi běshě ba jungi, Miana, mbo bá ba junh
Ngwashanwě. Yě ngwa sha jungi Miana, a sha jungi
nji' Shanwě ngwa milomi yě.

24 Mbombo, mě ká be na; yě ngwa joka dibongwě
diamě, na dibunli yě ngwa milomi mě, a thĩ na thaki'
th' adukwá jěshě; diě a sha nzha pě makwa; nji a
damě digwa na dinzha ku' pě thakiki.

25 Mbombo mě ká be na; digwěla di thĩ nzha, di
nzhímě njikě, di bikiěnh bi i joka dioi di Miana mbi
Anyambiě; diě bá ba a joka ba a diya.

26 Nadiambilindĩ mbo Ngwashanwě a thĩ na thaki'
yěmětě, mboná nji' yě mivě Miana na a bě na thaki'
yěmětě.

27 Diě yě mivě yě nguldi nya dikamá njělia njikě,
nadiambilindĩ yě Miana ngwa mutyi.

28 Sha mamaka' alombi yi; nadiambilindĩ digwěla
di thĩ nzha, di bá běshě ba thĩ pě mashanh ba a joka
dioi diei;

29 Na didusha; bá ba mishi kámá biběnh pě njomia
wu thakiki; nji bá ba mishi kámá bibe pě njomia wu
makwa.

30 Měmětě, mě sha woli kámá na alombi; mbo mě
joka nani mě jěliě; diě njělia gwamě wu thĩ wuběnh;
nadiambilindĩ mě sha toka ndiŋwa gwamě mětě, nji
ndiŋwa wu Shanh ngwa milomi mě.

31 Na mě veshimě pě mbě gwamě mětě, wěna nve-
sha gwamě wu shĩ mbombo.

32 ¶ Nwáká a thĩyĩ ngwa veshě pě mbě gwamě; diě
mě vemě na, nvesha wu yě veshě pě mbě gwamě, wu
thĩ mbombo.

33 Be ba milomi pě Jŏn thĩ; diě yě miveshi pě mbo-
mbo.

34 Nji mě sha nanh na nvesha wu mutyi; nji mě
tyubimě bilombi bi, nalikána na, be kiki.

35 A wu atyiš mētē yi mitholibi na dipanya; diš be ba mimēli dona na bithanh bieI via 'dukwa.

36 ¶ Nji mē thī na nvesha wunen dakami na wumbi Jōn; nadiambilindī bishali bi Shaḡwē a mivē mē, na mē kāmiki biš, bishali bitī bi mē kāmā, biš bi veshē pē mbō gwamē na Shaḡwē a milomi mē.

37 Diš Shaḡwē mētē ngwa milomi mē a miveshi pē mbō gwamē. Be sha joka dioi diei na pelī, do jē' ntyinh gwēi.

38 Diš be shi na dibongwē diēi pē punh' nyani; nadiambilindī ngwa yē milomi, be sha mēliš yē.

39 ¶ Be bēnhthē minlēja, nadiambilindī be jē' na be ba thī na thaki' th' adukwa jeshē tī, diš miš mi veshē pē mbō gwamē miš mi.

40 Diš be sha mēli nzha pē mē thī na; be bē' na thakiki.

41 Mē sha nānh junh pē botyi ba thī.

42 Nji mē veka begwē na, be shi na thadīnh thambi Anyambiš pē punh nyani.

43 Mē nzhimē na dina di Shaḡwamē, be do mē nānh; nji na nwākā a nzhimē na dina diēmētē, kā be nānhmē yē.

44 Be woliki mēli na, be ba nānhlla junh be na be, be do toka junh yītī yi wu pē Anyambiš dipa thī.

45 Sha lanhliaka' na, mē ē be lubiliš pē Shanh thī; ngwa a be lubiliš yē Mosēsi, ngwa be ba bunliš.

46 Nadiambilindī na be ba a mēli Mosēsi, ka be mēli-mē nji mē; nadiambilindī a milēnji pē mbō gwamē.

47 Nji na be sha mēli minlēja miēi; be ba a mēliš mabongwē mamē na?

THANGÂKÂ 6.

1 Pisha nya bilombi bi Jesu a mikiš pē biatyī bini bi nsho wu Galili, wō nji nsho wu Taiberia;

2 Diš nshamba wunen wu mithēpili yē, nadiambilindī ba mijē' bimamia biēi bi yē mikami botyi ba mitatyika.

3 Diš Jisu a mibetyī pē mbeka na didi tī shī, bā na bajithi bēi.

4 Diš dibš' di Baju di nulia di mikunibi.

5 ¶ Diš Jisu a mibenithi mishi mēl na dijš' nshamba wunen wu bē nzha pē yē thī,, diš yē mikā Fillp na, Bena ba a shomba bidia vī dleshi botyi ba ?

6 (A mikā nani yē diveli yē; nadiambilindī yēmētš mive' mbo yē š kāmā.)

7 Fillp a mibulishi yē na; bidia bi kwa minkama mi bafura miba bi shi bā kokami, na mutyi jēshē a māngi vishivishali.

8 Nwoto ngwa bajethi bēi, Andru manyanh mbi Saimon Pitēr, a mikā yē na;

9 Ndēmbishali a thī va, ngwa thī na bibu' bi mpēmba bitani na via bashē bashali baba, nji biš ndī pē dibuthē di botyi di ?

10 Diš Jisu a mikā na, dishaka' botyi shī; diš womba vatī va wu na ntobi wulibuthē; diš botyi ba midi shī ba mibē ntangi wu mintāshen mitani.

11 Diš Jisu a minānh bibuki, diš mia yē mivē dibatā a mikabi biš bajethi bēi, diš bajethi *ba mikabi* ba wu shī di di; nani nji bashē *ba mibē* mbo bā ba minaka.

12 Mia bā ba mijuli, a mikā bajethi bei na; Shābiliaka' bipēshi bi likaka, do bē na alombi yi wosha.

13 Nani kē ba mishābilia na dilonishē diom di bitonji na bitonji biba bēni na bipēshi bi bibu' bi mpēmba bitani, bi ba mishi dia, ba niliki.

14 *Mia* botyi ba mije' alemba yi Jisu a mikāmi, ba mikā na, Mbombo ngwanshāki tī yē wā ngwa bē na a a nzha pē pēnzhe nyi.

15 ¶ *Mia* Jisu a mive' na ba kumba yē nzha bietha na, ba jebishi yē bibotyi, a mibali thokwa na dikiē pē mbeka yē dipa.

16 Diš mia yō yi mibē yi mbie ngothoma, bajethi bēi ba mishilia pē nsho;

17 Diš bā ba mitabi pē alēnji, ba bē dali nsho kiē pē Kapernaum. Diš divityiki di mbiethi, diš Jisu a tyi mibē a nzhīmē pē bā ba thī.

18 Diš nsho wu minyanyi na diambi di mpunga wunen wu mipēpiliē.

19 Mbonā mia bā ba mibē ba dumē makiē malali do

manai ba mijě Jisu a bě thanda pě nsho na makothi, na dinzha kuna na alěnji; diš bā ba minyěnh.

20 Diš yě mikā bā na; Měni; sha nyěngani.

21 Diš bā ba midoni yě nānh pě 'lěnji; diš alěnji yi mitě bě pě kinji' nya bā ba mikiěkě.

22 ¶ Bia lěnji, mia botyi ba wu tēbitēbi pě biatyī bini bi nsho ba mijě' na alěnji yiwā' yi tyi mibě ti; thō ngě yo yi bajethi bēi ba mitābi, diš Jisu a tyi mitābi pě 'lěnji nshamba wu bajethi bēi, nji bajethi bēi ba mikiě bā dipa,

23 (Nji bilenji biwā' bi miwu pě Taibiria, na dinzha kuna na womba va bā ba midie mpěmba pishě nya Jisu a mivě dibātā;)

24 Nani kě mia botyi ba mijě' na, Jisu a tiyi mibě ti, do bajethi bēi, diš bā ba mitābi nji' pě bilěnji na dinzha pě Kapernaum matoka mambi Jisu.

25 Diš mia bā ba mijě' yě pě biatyī bini bi nsho, ba mikā yě na; Shanwashī, wě nzhi' va nzha 'dukwa?

26 Jisu a mibulishi na dikā bā na; Mbombo mē kā be na, be toka mē, ana nalikāna be jēmě bimamia, nji nadiambilindī be diemě bibu' bi mpěmba na dijula.

27 Kubika' ashali ana pě bidia bi bathā, nji pě bidia bi i bamba na dikiě pě thaki' tha adukwa jěshě, bi Miana ngwa mutyi kě be vě; nadiambilindī Shanh' Anyambiě a keshimě diveka pě yě thī.

28 Diš bā ba mikā yě na; Běshě ba kāmiki ndī, na beshě kubiki bjshali bimbi Anyambiě.

29 Jisu a mibulishi na dikā bā na; Ashali yimbi Anyambiě yō yi na, bunliaka' yě ngwa yě milomi.

30 Diš bā ba mikā yě na; Alombi yimamia tīnzha yi wě kāmā na beshě ba jě' yō na dibunli gwě? Wě kuba ndī?

31 Bashanh bashi ba beta dia manna pě thakombi; mbo yō yi thī lěnjam na; A mivě bā mpěmba wu diebiě na diwutha pě thobě.

32 Jisu a mikā bā na; Mbombo mē kā be na; Mosēsi a tyi mivě be mpěmba wutī wu miwu' pě thobě; nji Shanwamě yě vě be mpěmba wumbombo wu wu pě thobě.

83 Nadikána mpěmba wumbi Anyambié wô yě ngwa pánjikamé na diwutha pě thobě, na divě pēnzhe nyi thakiki.

84 Ba miká yě na; Shanwashí, vě beshě mpěmba wutí mbainhmbainh.

85 Jisu a miká bá na; Mě mpěmba wu thakiki; ngwa nzha pě mě thí a tyi gwa pě na' nzhatha; ngwa bunli mě a tyi gwa pě na' aveshithě.

86 Nji mě ká be na; be jěmě mě njiké, dió be sha bunli mě.

87 Bā bēshē ba Shanwa' vě mě ba a nzha pě mě thí; na yě ngwa nzha pě mě thí, mě tyi majonhlí yě.

88 Nadiambilindí mě mipánji na diwutha pě thobě, ana na dinzha kámá ndiŋwa gwamě, nji ndiŋwa gwěi wu ngwa milomi mě.

39 Dió ndiŋwa wu Shanwě ngwa milomi mě, wô wu na, bá bēshē ba yě mivě mě mě sha kuta bá do nwoto, nji mě é bá jomitha ashu yi madimilia.

40 Dió ndiŋwa gwěi wu ngwa milomi mě wô wu na, mutyi jěshě ngwa a jě' Miana nadibunli yě, a a bē na thaki' tha adukwa jěshě, dió mě é yě jomitha ashu yi madimila.

41 Dió Baju ba minyamilia pě dlambi diei, nadiambilindí a miká na; Mě mpěmba wu mipánji na diwu' pě thobě.

42 Dió bá ba miká na; Ana Jisu ngwa miana mbo Josěfi wá, ngwa shanh na nyanh ba beshě ba veka? Nji ndí yě ká na; Mě shulimě na diwu' pě thobě?

43 Dió Jisu a mibulishi na diká bá na; koka' pě nyamila be na bewě;

44 Shi na mutyi ngwa woliki nzha pě mě thí, věngě na Shanwě ngwa milomi mě a dambitha yě, dió mě é yě jomitha ashu yi madimilia.

45 Yi thí lēnjam na basháki na; Dió bá bēshē ba a bē ba jeka' na Anyambié. Nani ké mutyi jěshě ngwa a joka na dijetha na Shanwě, a a nzha pě mě thí.

46 Shi na mutyi ngwa jěkamě Ngwashanwě; věnh yě ngwa wu pě Anyambié thí, yě jekamě Shangwě.

47 Mbombo më kâ be na; Yě ngwa a më bunli, a a bë na thaki' tha adukwa jeshě.

48 Mě mpěmba wuti wu thakiki.

49 Bashanh bani ba midie manna pě thakombi, diõ bã ba migwĩ;

50 Mpěmba wu pânjikâ na diwu' pě thobě wõ wu, na mutyi a diõ' gwõ yě do gwawě.

51 Mě mpěmba wu thakiki wu mipânji na diwu' pě thobě; na mutyi a diamě mpěmba wu wěna a dimě mashu meshě. Diõ mpěmba wu më ẽ vë, wõ nshoni gwamě, wu më ẽ ẽ vë thaki' tha pënzhě nyi.

52 Diõ Baju ba mishunlia bã na bã na; Wâ a woliki beshě vë nshoni gwëi, na beshě ba dia gwõ na?

53 Diõ Jisu a mikâ bã na; Mbombo më kâ be na, na be sha dia nshoni wu Miana ngwa mutyi na dinâtâ dikitha diëi, wěna be shi na thakiki pě bemëtě ba thĩ.

54 Ngwa a dia nshoni ngwamě na dinâtâ dikitha diamě a a bë na thaki' tha adukwa jeshě; diõ më ẽ yě jomitha ashu yi madimilia.

55 Nadiambilindi nshoni gwamě gwõ bidia mëtě, na dikitha diamě diõ anâtyinâtyi mëtě.

56 Yě ngwa dia nshoni gwamě na dinâtâ dikitha diamě a di na më, më kě nji më dika nëi pě pungwě.

57 Mbo Shan' ngwa diga, a milomi më, diõ më di na Shanwě; mbonâ nji' ngwa dia më yëmëtě a a nji di na më.

58 Mpěmba wu mipânji na diwu' pě thobě wõ wu; ana mbo bashanh bani ba midie manna bã digiwadi. Yě ngwa a dia mpěmba wu a a di mashu meshě.

59 A mibonhthi bilombi bi pě sunagogi, a bë jeli pě Kapernaum.

60 Dibuthě di bajethi bëi mia bã ba mijoki, ba mikâ na; Abanh yideli yi; nzha woliki yõ joliě?

61 Mia Jisu a 'mive' na nlema gwëi na, bajethi bëi ba minyamila yõ, a mikâ bã na; Yi yi nyanyishě begwě?

62 Diõ na be jëmě Miana ngwa mutyi a bë beta pě va yě mibonji bë—

63 Nshinhshinh wõ wu vë thakiki, nshoni wu shi

na mbambi; mabongwë ma më bonhtha begwë, mõ nshinhshinh, mõ nji thakiki.

64 Nji bawá' ba thiyí pë be ba thí ba sha melikwë; nadiambilindí Jisu a miveki nadiwu' pë ditatyiki bá ba sha mëlikwë na yë ngwa a yë bieshë.

65 Dið yë miká na; Nanikë më kámë be na; shi na mutyi ngwa woliki nzha pë më thí, na yi sha vëbi yë na Shanwamë.

66 Nadiwu' *dikanh* dití dibuthá di bajethi bëi ba mibulla, pishë bá do pë na nëi thënhtha.

67 Dið Jisu a miká diom na baba na; Be nji' be ka thokwa?

68 Dið Saimon Pitër a mibulishi yë na; Shanwamë, beshë ba ë kië pë nzha thí? Wë thí na mabongwë ma thaki' tha adukwa jëshë.

69 Dið beshë ba mëlimë na diveka na, wë Krajs mëté, Ngwamiana mbi Anyambië ngwa diya.

70 Jisu a mibulishi bá na; Më sha tábá begwë diom na baba? dið nwoto pë be ba thí yë diabolo?

71 A milubili pë diambi dimbi Judas Aiskariotí, mianna mbi Saimon; nadiambilindí yë yë ngwa a yë bieshë, a wu nji nwoto pë' diom na baba.

THANGÂKÂ 7.

1 Pisha nya bilombi bi Jisu a midí pë Galilí; nadiambilindi a tyi mika' di pë Judia na dibomba di Baju ba mikaka yë jotha.

2 Dið dibeki di mimbashë di Baju di kunibimë.

3 Dið bamanyanh bëi ba miká yë na; Thokwa va wë ë kië pë Judia, na bajethi bá' ba jë' bishali bi wë kámá.

4 Nadiambilindi shi na mutyi ngwa kámá alombi disháthá, mia tí yëmëtë a naka bë pë bithânh. Na wë kámá bilombi bi lebilli botyi nyull nyáyë.

5 Nadiambilindi bamanyanh bëi nji ba tyi miméli yë.

6 Dið Jisu a miká bá na; Adu' jamë yi sha bë; nji adu' jani yi thí kokamë mbainhmbainh.

7 Botyi ba sha woli be bena; nji ba bena më, na dibomba di më kobishë bá na, bishali biabi bi thí bibe.

8 Betyika' bewē pē dibe' di; mē sha beta va pē dibē' di, nadiambillindi adu' jamē yi sha bē kokami

9 Mia yē mikā bā mabongwē ma, diō yē midi na' pē Galili.

10 ¶ Nji mia bamanyanh bēi ba mibē ba shimē beta, diō a mibeti nji pē dibeki, ntyinh mbo dishāthā ana pē bithānh.

11 Diō Baju ba mito' yē pē dibeki, diō bā ba mikā na, A thī vī?

12 Diō minyamila miwu minēn pē dibuthē di botyi pē mbō gwēi. Bawā ba mikā na; A thī mutyi mbēnh; bawā nji na; Bia, a dimbishē botyi.

13 Nji tyi mibē na mutyi ngwa milubili pē mbō gwēi kwashi, na nyēnh wu Baju.

14 ¶ Nji pē adu' yi tema nya dibeki Jisu a mibetyi pē mbanh wumbi Anyambiē na dijēliē.

15 Diō Baju ba mimamithi na; Wā a veka bishanga-ngobi na, yē do jetha?

16 Jisu a mibulishi na dikā bā na; Njelia gwamē wu shi ngwamē nji wu ngwa milomi mē.

17 Na mutyi a mēlimē kāmā ndingwa gwēi, wēna a vemē njelia, do na wu thī wumbi Anyambiē do mē lubila mēmētē.

18 Yē ngwa lubila yēmētē a toka nēnia gwēi mētē; nji yē ngwa toka nēnia gwēi wu ngwa milomi yē, a thī mbombo, diō bibe bi shi nēi.

19 Mosēsi a tyi mivē begwē minthali? diō shi na mutyi pē be ba thī ngwa tali minthali; ndi be vanh mē jotha?

20 Botyi ba mibulishi na dika na; Wē thī na dimon; nzha vanh wē jotha?

21 Jisu a mibulishi na dikā bā na; Mē mikāmi ashali yiwoto diō be beshē ba mamitha yō.

22 Nanikē Mosēsi a mivē be neshēbia, (ana nadikāna wu wu wumbi Mosēsi, nji wu bashanwē) diō be shēbē mutyi busha bi shānā.

23 Na mutyi a shēbimē busha bi shānā na, nthali wumbi Mosēsi wu sha woshaka; be nyanya na mē nadiambillindi mē mikishi mutyi na ntyuthē busha bi shānā?

24 Sha jéliaka' pë mbõ wu njënia, nji jeliaka' njëlia wubënh.

25 Diõ ba Jerusalëm bawá' ba miká na, Ana yë wá ngwa bá ba naka jotha?

26 Diõ sha, a thí lubila tema nshënh diõ ba sha ká yë n'alombi. Batoli ba veka mbo' na, wá Krajs mëtë?

27 Nji wá beshë veka va yë wuka; nji mia Krajs kë ë nzha, shi na mutyi ngwa a veka va yë ë wutha.

28 Diõ Jisu a miluba' thobë pë mbanh wumbi Anyambië, a bë jëlië, na diká na; Be vemë më, be veka nji va më wukamë; diõ më sha nzha mëmëtë, nji ngwa lomika më a thí mbombo, ngwa bë sha veka.

29 Nji më veka yë; nadiambilindi më wu pë yë thí, diõ yë lomika më.

30 Diõ bá ba mina' yë bietha; nji tyi mibë na mutyi ngwa minani mbõ pë yë thí, nadiambilindi digwëla diëi di tyi mibë di nzhimë.

31 Diõ dibutha di botyi di mibunli yë, na diká na; Mia Krajs kë ë nzha a a kámá bimamia nulami na bi, bi wá mikami?

32 ¶ Bafaraisi ba mijo' mbo botyi ba minyamila mabongwë ma pë diambi diëi; diõ Bafaraisi na bami-nisë banën ba milomi balomi na ba bie' yë.

33 Diõ Jisu a miká bá na; bia adukwa yikwë më thí na nani, wëna më kiëmë pë yë ngwa milomi më thí.

34 Be ba a më toka, diõ be tyi jënë; na va më thiyi, tí be sha woli nzha.

35 Diõ Baju ba miká bá na bá na; A a kië vi, va beshë tyi jë yë? A a kië pë bá ba shikamë vanjika pë Mavala, na dijëlië Mavala?

36 Dibongwë di di thí na, di yë ká na; Be ba a më toka, diõ be tyi jënë; diõ va më thiyi, tí be sha woli nzha?

37 Pë ashu yi madimilia, yë ashu yinën yi dibeki, Jisu a mítëbi shini na dilubila thoba na; Na mutyi a gwimë avëshithë a nzhi' nâta pë më thí.

38 Yë ngwa a më bunli; mbo Nlënja wu mikathi; Pë punh' nya mâi gwëi wu u woba minlâbi mi madiba ma thakiki.

39 Nji a milubili dibongwê di pê diambi di Nshinhshinh *wumbi Anyambië* wu ba bunli yê ba a nânh; nadiambilindi Nshinhshinh wu akitha wu tyi mibê wu vëbimê; nadiambilindi Jisu a tiyi mibê a betyimê pê thobê.

40 ¶ Mbonâ mia botyi balibuthê ba mijoki mabongwê ma, ba mikâ na, Wâ nshâ' mbombo.

41 Bawâ' na; Wâ Kraïs. Nji bawâ' ba mika na; Kraïs a a wu pê Galili?

42 Nlënja wu sha kâ na; Kraïs a a bialî pê bana bambi Devid, na pê akoldi yi Bêtleëm yi Devid a midiyaniê?

43 Nanikê ba mibomilia mapendi pê diambi dlêi.

44 Diô bawâ' ba mikaka yê bletha; nji tyi mibê na mutyi ngwa minani mabô pê yê thî.

45 ¶ Diô balomi ba mibuli pê baminisê banên na Bafaraisi ba thî; diô ba mikâ bâ na; Ndî be sha nzha nêi?

46 Balomi ba mibulishi na; sha bê na mutyi na peli ngwa lubakamê mbo wâ.

47 Diô Bafaraisi ba mibulishi bâ na; Be dîmbimê njikê?

48 Batoli, do Bafaraisi ba mêlimê yê do mutyi do nwoto?

49 Nji botyi ba ba sha veka minthali ba thî shêmiamê.

50 Nikodimo a mikâ bâ na; yê ngwa minzhî pê Jisu thî na mpuma yê nwoto pê bâ ba thî.

51 Nthali gwashi wu jêli mutyi mia tî wu sha bonji joka gwana gwêi na dîveka mbo yê kâmâ?

52 Ba mibulishi na dikâ yê na; Wê nji ngwa Galili? Shanga, wê ê jênê, nadiambilindi nshâ' a tyi tēbê na diwu pê Galili.

53 Diô mutyi jêshê a mibulikwa pê mbanh gwêi.

THANGÂKÂ 8.

1 Diô Jisu a mikiê pê mbeka wu Baoliv.

2 Diô bia lënji divityiki shî a mibali nzha pê mbanh wumbi Anyambië, diô botyi bêshê ba mishâbilla pê yê thî; diô yê midî shî na dijell bâ.

8 Diö Balënji na Bafaraisi ba minzhi pë yë thÿ na mimiali ngwa mibiethibi na minthomi, diö mia bâ ba mitëli yë pë tema nyabi,

4 Ba mikâ yë na; Njeli, mimiali wâ a bïethibimë na minthomi.

5 Diö Mosësi a mityinjili beshë pë minthali na; botyi ba ntyinh wi ba wushiki makâki; nji wë ja na?

6 Diö ba mikâ nani, na ba jëlikwa yë na dibë na alo-mbi yi bâ ba lubili yë. Nji Jisu a midâlîbi na dilëndë pë bishâpâ, na vina *viëi*.

7 Diö mia bâ ba mibatyi yë na mpikwa, diö a mibenia, na dikâ bâ na, Ye ngwa shi na bibe mbo bi, a bonjiki yë wusha dikâki.

8 Diö yë mibali dâlîbâ na dilëndë pë bishâpâ.

9 Diö bâ ba mijoki, ba mikobi na minlema miabi, diö ba midushi nwoto, nwoto, tatyillë pë batoli na dikîë pë bandëmbi; diö Jisu a milili yë dipa, bâ na ngwami-miali pë tema.

10 Mia Jisu a mibenia a tyi mijë' pë na mutyi ngë ngwamimiall; diö yë mikâ yë na; Mimiali wâ, ba-kobishi bâ ba thÿ vÿ? sha bë na mutyi ngwa kobishi gwë?

11 Diö yë mikâ na; Sha bë na mutyi, Shanwamë. Jisu a mikâ yë na; Do më më sha kobishi gwë; kiëkë, sha bali' pë na' kâmâ bibe.

12 ¶ Diö Jisu a mibali lubila nabi na; Më bithanh bi pënzhe nyi; yë ngwa thëpilië më a tyi thënhtha pë divityiki, nji a a bë na bithanh bi thakiki.

13 Nanikë Bafaraisi ba mikâ yë na, Wë veshi pë mbö gwâyë; nvesha gwâ wu shi mbombo.

14 Diö Jisu a mibulishi na dikâ bâ na; Më gwa na veshi pë mbö gwamë, nvesha gwamë wu thÿ mbombo; nadiambillindÿ më veka va më miwuthë, na va më kië; nji be sha veka va më wuka, do va më thÿ kië.

15 Be jëlië mbo milema miani mi thÿyÿ; më sha jëlië na mutyi.

16 Diö na më jëlimë, njëlla gwamë wu thÿ mbombo; nadiambillindÿ më shi më dipa, nji beshë na Shanw ngwa milomî më.

17 Yi thī nji lēnjamē pē minthali miani mētē na; nvesha wu botyi baba wu thī nge mbombo.

18 Mē nwoto ngwa veshē pē diambi diamē, diō Shanh ngwa milomi mē yē nji veshē pē mbō gwamē.

19 Diō ba mikā yē na; Shanh a thī vī? Jisu a mibu-lishi bā na; Be sha veka mē do Shanwamē; na be ba veka mē, ka be veka nji' Shanwamē.

20 Jisu a milubili mabongwe ma pē alongwē yi mabām mia yē mijeli pē mbanh wumbi Anyambiē. Diō tyi mibē na mutyi ngwa mible' yē nadiambilindī digwēla diēi di tyi mibē di nzhimē.

21 Adukwa yiwākā Jisu a mikā bā na; Mē kiē-mē, diō be ba a me toka, diō be ba gwa na bibe biani; va mē thī kiē be sha woli nzha tī.

22 Diō Baju ba mikā na; A a joli nyuli nyēi mētē? Nadiambilindī a kāna; Va mē thī kiē be sha woli nzha.

23 Diō yē mikā bā na; Be wumē pē shī nji mē wumē pē thobē; be ba thī ba pēnzhe nyi, mē shī ngwa penzhe nyi.

24 Nanikē mē kā be na; be ba a gwa na bibe biani; nadiambilindī na be sha mēli na, mē thīyī, wēna be gwimē na bibe biani.

25 Diō bā ba mikā yē na; Wē nzha? Diō Jisu a mikā bā na; Mē thī ngē mbo mē thī be thatha na diwu pē ditatyiki.

26 Mē thī na ma' malbuthē ma mē thaki pē mbō gwani na dijellē; nji yē ngwa milomi mē a thī mbo-mbo; diō ma' ma mē shikamē joka nēi, mē bonhtha mō botyi ba pēnzhe nyi.

27 Ba tyi mive' na, a thī nabi lubila pē mbō wu Shanwē.

28 Diō Jisu a mikā bā na; Na be petyimē Miana ngwa mutyi wēna be vemē na, mē thīyī, diō mē sha kāmikā n' alombi mēmētē, nji mbo Shanwa' a mijeli mē, nanikē mē lubila ma' ma.

29 Diō yē ngwa milomi mē a thī nji na mē; Shanh' a sha lika mē dīpa, nadiambilindī mē kāmā bilombi bi yē dīnha mbainhmbainh.

30 A bē lubila mabongwē ma, balbuthē ba mibunli yē.

31 Diö Jisu a miká Baju batí bamibunli yé na; Na be jémiliamé na njélla gwamé, wéna be bémé bajethi bamé mbo:

32 Diö be ba a veka ma'mambombo, diö ma'mambombo ma a be dishé bana ba nji.

33 ¶ Ba mibulishi yé na; Beshé bana bambi Abraam, diö beshé tyi mibé mishaka mi mutyi na peli; nji ndí wé ká na; Be ba a bé bana ba nji.

34 Jisu a mibulishi bá na; Mbombo mé ká be na, mutyi jéshé ngwa kámá bibe, yé nshaka wu bibe.

35 Diö nshaka wu sha dika pé mbanh adukwa jéshé; miana a di adukwa jéshé.

36 Naniké na miana a dishimé be bana ba nji, wéna be bémé bana ba nji mētē.

37 Mé veka na be bana bambi Abraam; nji be naka mé jotha, nadiambilindí njélla gwamé wu sha bé na nyinwa pé ba ba thí.

38 Mé luibila ma ma mé jékamé na Shanwamé; diö be njiké be kámá ma ma be jékamé na Shanwani.

39 Ba mibulishi na diká yé na; Shanwashi yé Abraam; Jisu a miká bá na; Na be ba bémé bana bambi Abraam, wéna be kámimé bishali bimbi Abraam.

40 Nji va be naka mé jotha, mutyi ngwa shikamé be thatha mambi ma mbombo ma mé mijoki na Anyambié; Abraam a tyi mikámi mbonáwu.

41 Be kámá bishali bi Shanwani. Diö bá ba miká yé na; Beshé tyi mibialié na mathalia; Beshé ba thí na Shanwawoto, yé Anyambié.

42 Diö Jisu a miká bá na; na Anyambié a bémé Shanwani, wéna be dinhmé mé; nadiambilindí mé midushi pé Anyambié thí na dinzha woni; diö mé tyi minzhi mémētē, nji yé milomi mé.

43 Ndí be sha veka nthaka gwamé? nadiambilindí be sha woli' joli njélla gwamé.

44 Be ba thí ba Shanwani diaboló, diö mimbonzhi mi Shanwani be meli' miö kámá. A wu njothingwa-botyi nadiwu' pé díatyiki, yé do di pé ma mambombo; nadiambilindí ma' mambombo ma shi néi. Mia yé lu-

bila bika pē, a lubila mbiei mētē; nadiambilindī a thī ndioba, yē nji shanh' ngwa bikapē.

45 Nji nadiambilindī mē lubila ngē mbombo, be sha mēli mē.

46 Nzha pē be ba thī ngwa kobishakamē mē na bibe? diō na mē lubimē mbombo ndī be sha mēli mē?

47 Yē ngwa thī mutyi mbi Anyambiē, a joka mabongwē mambi Anyambiē; nani kē be sha joka nadiambilindī be shi bambi Anyambiē.

48 Baju ba mibulishi na dikā yē na; Beshē sha jombia kā na, wē Ngwasemeria wē thī nji na dimoni?

49 Jisu a mibulishi na; Mē shi na dimoni, nji' mē junh Shanwamē, diō be sha jungi mē.

50 Mē sha toka thakumi thamē; a thīyī ngwa toka na dijēliē.

51 Mbombo mē kā be na; na mutyi a tallmē dibongwē diamē wēna a tyi jē' digwa nadikiē adukwa jeshē.

52 Diō Baju ba mikā yē na; Beshē vemē dē na, wē thī na dimoni. Abraam a gwimē bā na bashāki; nji wē kā na; Na mutyi a talimē dibongwē diamē a tyi kiekā digwa na dikiē adukwa jeshē.

53 Wē daka shanjwashi Abraam, ngwa thī bo? Diō bashāki ba thī bo. Wē vityitha nyuli nyā mētē na?

54 Jisu a mibulishi na; Na mē nēnishimē nyuli nyamē mētē wēna nēnia gwamē wu shi n' alombi; Shanwamē yē nēnishē mē, ngwa be kā na, yē Anyambiē ngwashi.

55 Diō be sha veka yē: nji mē veka yē; diō na mē kāmē na, mē sha veka yē, wēna mē bēmē ndioba mbo begwē; nji mē vemē yē mē taliē nji mabongwē mēi.

56 Abraam ngwashanjwani a midoni jē' ashu jamē; diō yē mijē yō, yē didona nji di.

57 Diō Baju ba mikā yē na, Wē na dibiallē wē sha shiliē mabom ma mimbu matani, diō wē mijē. Abraam?

58 Jisu a mikā bā na; Mbombo mē kā be na; mia tī Abraam a sha bē, mē diya.

59 Diō bā ba milāli makāki na; ba wusha yē mā;

nji Jisu a mishâthibi, diô yê midushi pê mbanh wu-
mbi Anyambiê, na dinula pê tema nyabi; nanikê yê
mikiêkê.

THANGÂKÂ 9.

1 Diô mia Jisu a minuka a mijê mutyi ngwa mibiali
njimê.

2 Diô bajethi bêl ba mipi' yê na; Shanwashi, wâ, na
shanwê na nyanwê nzha mikâmi bibe, mia yê bialiki
njimê?

3 Jisu a mibulishi na; Ana wâ do shanwê na nyanwê
ba mikâmi bibe; nji na bishali bimbi Anyambiê bi
jênkwa nêi.

4 Mê kubiki bishali biêl bi ngwa milomi mê mia bu-
sha bi thî na ndanh, mpuma wu thî nzha, wu u bê do
bê na mutyi ngwa woli kuba ashali.

5 Mia mê thî na pê pênzhe nyi, mê bithânh bi pê-
nzhe nyi.

6 A mibonhthi mabongwê ma, diô yê mivambi ma-
thânzhî pê shî na dipula bishâpâ bitêki na mathânzhî,
diô yê mijâli bishâpâ bitî pê mishi ma ngwanjimê, na
dikâ yê na:

7 Kiê joba' pê atâ' yi Siloam, (dî thî na nzyilia na
bilomika:) diô yê mikiê na dijobitha, diô yê mibulia
a a nzha jênê.

8 Bâ ba wu wâ, na bâ ba mijê yê a bê njimê, ba mikâ
na, Ngwa beta di shî na dibêmba ana yê wâ?

9 Bawâ ba mikâ na; Yênê; bawâ nji' na; A thî mbo
yê; yêmêtê mikâ na: Mê yêni.

10 Diô bâ ba mikâ yê na; Mishi mâ ma bangwa na?

11 Diô yê mibulishi na dikâ na; Mutyi ngwa thebi
na Jisu a mipuli bishâpâ bitêki, na dijâli mê biô pê
mishi, diô yê mikâ mê na; kiê joba' pê atâ' yi Siloam,
diô mê mikiê jobitha, diô mê jêkamê njikê.

12 Diô bâ ba mikâ yê na; A thî vî? Diô yê mikâ
na; mê sha veka.

13 Ba mindeshi yê ngwa wu njimê pê Bafaraisi ba thî.

14 Diô ashu yitî yi wu busha bi, Shanâ mia Jisu a
mipuli bishâpâ bitêkê na dibanhfâ yê mishi mêi.

15 Diô Bafaraisi ba mipi' nji yê na; mishi mâ ma

mibangwa.na? A mikā bā na; A mikeshi bishāpā bitēkē pē mishi mamē, diō mē mijobithi, diō mē jēkamē njikē.

16 Nanikē Bafaraisi bawā' ba mikā na; Mutyi wā a sha wu pē Anyambiē thī, nadiambilindī a sha tall busha bi shānā; bawā' ba mikā na; Mutyi mbe a woliki kāmā bimamia mbo bi na? Diō ba mibomia mapende pē diambi diēi.

17 Diō bā ba mibali kā ngwanjimē na; Wē ja na pē mbō gwei, pē diambi di yē lālishi wē mishi? A mikā na; A thī nshāki.

18 Nji Baju ba tyi mimēli pē diambi diēi na, a wu njimē, diō mishi mēi ma milāliē vēngē na ba thebimē shanh' bā na nyanwē ngwa mishi mēi ma milāliē.

19 Diō bā ba mipi' bā na; Miana ngwani wā ngwa beka na a mibiali njimē? Diō a jēmē dē nandī?

20 Diō shanh' na nyanwē ba mikā bā na; Beshē ba veka na, miana ngwashi wā, beshē ba veka nji na, a mibiali njimē.

21 Nji mbo yē jēkamē va, beshē sha veka; na ngwa lālishakamē yē mishi beshē sha veka; a mbiē mutyi mbathē; pika' yē, yēmētē kē lubila.

22 Shanh na nyanwē ba milubili mabongwē ma, nadiambilindī ba minyēnh Baju; nalikana Baju ba mibē ba latyimē ashoka na; na mutyi a mēmimē na yē Kraisi; wēna a thokwamē pē sunagogi.

23 Nanikē shanh na nyanwē ba mikā na; A thī mutyi mbathē, pika' yē.

24 Diō bā ba mibali theba mutyi ngwa wu njimē na dikā yē na; Paka' Anyambiē; beshē vemē na mutyi wā a thī mbe.

25 A mibulishi na dikā' na; Na a thī mbē, mē sha veka; mē vemē alombi yiwoto, na, mē wu njimē, nji mē jēmē dē kiava.

26 Diō bā ba mibali yē kā na; A misha wē ndī? A milālishi wē mishi māyē na?

27 A mibulishi bā na; Mē shimē be thatha, diō be sha jolikwē; ndi be naka bali yō joka? Be naka bē bajethi bēi njikē?

28 Diŏ bā ba milēnh yē na dikā na; Wē njethi ngwēi, nji beshē bajethi bambi Mosēsi.

29 Beshē ba veka na, Anyambiē a miluba na Mosēsi; nji alombi mutyi yi beshē sha veka va yē wuka.

30 Diŏ ngwanjimē a mibulishi na dikā bā na; Sha, atē alombi yimamia yi na; be sha veka va yē wuka; nji a lālishimē mē mishi.

31 Diŏ beshē veka na; Anyambiē a sha joli babe; nji na mutyi a bēmē njunh ngwambi Anyambiē na dikāmā ndingwa gwēi, yē ngwa yē joliē.

32 Pēnzhe nyi na ditatyiliē, yi sha jokwa na, mutyi a lālishimē mishi ma mutyi ngwa mibiali njimē.

33 Na mutyi wā a a bē do wu pē Anyambiē thī a sha kāmā n' alombi.

34 Diŏ bā ba mibulishi na dikā yē na; Wē mibiali na bibe nantyuthē diŏ wē jeli beshē? Diŏ ba midushi yē pē nshēnh.

35 Diŏ Jisu a mijo na, ba midushi yē pē nshēnh, nji mia a mijē yē a mikā yē na; Wē bunli Miana mbi Anyambiē?

36 A mibulishi na dikā na; Yē nzha, na mē bunli yē, Shaḡwamē?

37 Diŏ Jisu a mikā yē na; Wē jēmē yē, yē nji yē ngwa thī nāyē lubila.

38 Diŏ yē mikā na; Shaḡwamē mē bunlimē; diŏ yē mingonjibi pē yē thī na dijunh yē.

39 Diŏ Jisu a mikā na; Mē nzhimē pē pēnzhe nyi pē diambi di njēlia na, bā ba sha jēkē, ba jēkē, na bā ba jenē, ba bē banjimē.

40 Diŏ bā ba Bafaraisi ba wu nēi ba mijo' mabongwē ma, diŏ bā ba mikā yē na; Beshē thī nji banjimē?

41 Jisu a mikā bā na; Na be ba a bē banjimē ka be shi na bibe; nji be kā va na; Beshē ba jēmē; nanikē bibe biani bi dikamē.

THANGĀKĀ 10.

1 Mbombo mē kā be na; Yē ngwa Sha nyiḡa' pē dia-sha di mbanh wu bindāmāki, nji yē dibeta mbō wakā, yē njibi na njanzhi.

2 Nji ngwa nyinhtha pë diasha yë ntali ngwa bindâmâki.

3 Ngwa vënhli diasha a dibitha yë diasha; diô bindâmâ' bi joka dioi diei; a theba nji bindâmâ biei na mina mabi, na didushi biô pë nshënh.

4 Diô na a dushimë bindâmâ' biei, a kiô pë boshë biabi; diô bindâmâ' bi thëpilië yë, nadiambilindî bi veka dioi diei.

5 Nji bi tyi thëpili mutyi nwâkâ, nji bi i yë nyënh na nvilë; nadiambilindî bi sha veka moi ma botyi bawâkâ.

6 Jisu a mikanithi bâ ngana nyi; nji ba tyi mive' ma' matî ma yë milubili bâ.

7 Diô Jisu a mibali kâ bâ na; Mbombo më kâ be na, më diasha di bindâmâki.

8 Bâ beshë ba mibonji nzha na më, bâ bajibi na bajanzhi; nji bindâmâ' bi tyi mijoli bâ.

9 Më diasha; na mutyi a nyijimë pë më thî wëna a kimë; diô yë kë nyinhthi na didusha, diô yë ë jë bidia.

10 Ngwanjibi a sha nzha alombi yiwâkâ ngë dijiba na dijotha, na dishilië; më nzhi na ba bë na thakiki, na ba buliki nji na thô bë.

11 Më ntali ngwa bindâmâ ngwambënh; ntali ngwa bindâmâ ngwambënh a ni' thaki' thëi pë diambi di bindâmâki.

12 Nji ngwankubi, yë do bë ntali ngwa bindâmâki, ngwa shi nji' mëtë mbi bindâmâki, a jë nzhë a bë nzha, diô yë lika bindâmâki na dinyënh; diô nzhë bie' biô na dïvanjaka bindâmâki.

13 Nkubi a nyënh, nadiambilindî a thî nkubi a shi nji na mbambi na bindâmâki.

14 Më ntali ngwa bindâmâki ngwambënh; më veka nji bindâmâ' biamë, diô më vekwamë na mbiamë.

15 Mbo Shanwë a veka më, nanikë nji më veka Shanwë; diô më ni' thaki' thamë pë diambi di bindâmâki.

16 Diô më thî na bindâmâ' biwa' bi shi bi ndainh wu; më ndeshiki nji' biô bi i joka dioi diamë; diô wu u bë ndianh wuoto na ngwantali nji' nwoto.

17 Pë diambi di diô Shanwamë a dinha më, nadia-

mblindí mě ní' thaki' thamě, diš mě š ball nji' thō nānh.

18 Shi na mutyi ngwa a mě thō nānh; nji mě ní' thō mēmětě; Mě thī na nguldi nya diní' thō, diš mě thī na nguldi nya diball thō nānh. Dibongwě di mě nānh mě diš pě Shaḡwamě thī.

19 Diš Baju ba mibali boma mapendě pě diambi di ma' ma.

20 Diš bawá' balibuthě ba miká na; A thī na dimoni, a kwímě nji' miēnh yě; ndí be joli' yě?

21 Bawá' ba miká na; Mabongwě ma ma shi mabongwě ma mutyi ngwa thī na dimoni. Dimoni di woliki lālishě mishi ma ba njimě?

22 Diš dibe' di mbetya wu mbanh wumbi Anyambiě di wu pě Jiruselem, yi wu nji' adukwa yi dívěbě.

23 Diš Jisu a mikāmbiká pě mbanh wumbi Anyambiě pě nshinhtha wumbi Solomōn.

24 Diš Baju ba minzhī pě yě thī báata, na diká yě na; Abembi yitinzha yi wě na dibomishě beshě mapendě? Na wě Kraiś mětě, kwasha' beshě mbo.

25 Diš Jisu a mibulishi bá na; Mě shimě be bonhtha, diš be sha mēlikwě; bishali bí mě kāmá na dina di Shaḡwamě bi veshi pě diambi diamě.

26 Nyi be sha mēlikwě, nadiambilindí be shi bindāmá' biamě; mbo mě kākamě begwě, na;

27 Bindāmá' biamě bi joka dioi diamě, diš mě veka biš; bi thēpili nji' mě,

28 Diš mě vě biš thaki' tha adukwa jěshě, diš bi tyi mashitha na dikie pě adukwa jěshě; tyi bě na mutyi ngwa a mě biš thambitha pě mbō gwamě.

29 Shaḡwamě, ngwa mivě mě biš, a thī nēn nulami na botyi běshě; diš shi na mutyi ngwa woliki biš thambitha pě mbō wu Shaḡwamě.

30 Beshe na Shaḡwamě beshě thī nwoto.

31 Diš Baju ba mibali lālā makāki, na, ba wusha yě mō.

32 Jisu a mibulishi bá na, Mě lebilimě be bishali bi-bēnh bilibuthě na diwu' pě Shaḡwamě thī; pě ashali yiti yinzha yi be wusha mě makāki?

33 Baju ba mibulishi yě na; Pě diambi di ashali yiběnh beshě sha wushi wě makâki, nji pě diambi di ntakwa wumbi Anyambiě, nadiambilindi wě bě nji mutyi, wě shekwa na Anyambiě.

34 Jisu a mibulishi bâ na, Yi shi lěnjam pě minthali miani na, mě mikâ na, be ba thĩ binyambiě?

35 Na a mithebi bâ binyambiě ba bibongwě dimbi Anyambiě di minzhi pě bâ ba thĩ, (diõ nlěnja wu sha woli wosha;)

36 Yě ngwa Shaḡwě a mikithishě na diloma pě pēnzhe nyi, be kâ yě na; Wě tathâ Anyambiě nadiambilindi mě kâmě na; Mě Miana mbi Anyambiě?

37 Na mě sha kâmikâ bishali bi Shaḡwamě, sha mēliaka' pě mě;

38 Nji na mě kâmimě, be do mě mēliě, mēliaka' bishali; na be veki na dimēliě na, Shaḡwě a thĩ na mě, mě nji' nēi.

39 Nanikě bâ ba mibali yě toka bietha; nji yě mithokwa bâ pě mbõ gwabi;

40 Na dibali kiě pě blatyi bi Jordan, pě womba va Jõn a mibonji baptaiza; diõ yě midi tí.

41 Diõ balibuthě ba minzhi pě yě thĩ; diõ bâ ba mikâ na; Jõn a tyi mikâmi n' alombi yimamia; nji ma' mēshě ma Jõn a mibonhthĩ pě diambi di mutyi wâ ma thĩ mbo.

42 Diõ balibuthě ba mibunli yě tí.

THANGÂKÂ 11.

1 Mutyi a mitatyika ngwa bieta thebiě na, Lazarus ngwa Běthani, akoldi yimbi Meri, bâ na manyaḡwě Marta.

2 Yě Meri tí ngwa mijâli Jisu jâmbâ, na dipimbitha mako' mēi na shoi nyěi, ngwa ndomi Lazarus a bieta tata.

3 Diõ bakali bēi ba mikěshi nthebili pě yě thĩ na, Shaḡwashi, sha', ngwa wě dinha a thĩ tata.

4 Mía Jisu a mijo' nani, a mikâ na; Ntatyiki wi wu shi wu digwa, nji pě diambi di nēnia wumbi Anyambiě na, Miana mbi Anyambiě a nēniki na gwõ.

5 Diö Jisu a midinga Marta, bá na manyawé, na Lazarus.

6 Naniké mia yé mijo' na a thí tata, a mítha' na' tí mashu maba pé womba va yé wu na peli.

7 Pisha tí diö yé miká bajethi béi na; Mballaka, kié pé Judia.

8 Diö bajethi ba miká yé na; Shanwashi, Baju ba kamé wé wusha maká' kia, diö wé balí nji' tí kié?

9 Jisu a mibullshi na; Ndanh na ntyuthé nyi shi díom di magwéla na magwéla maba? Na mutyi thénhtha na ndanh, a sha duma' dibaki, nadiambilindí a jé' bithanh bi pénzhe nyi.

10 Nji na mutyi thénhtha na mpuma, a dumitha dibaki, nadiambilindí bithanh bi shi néi.

11 A miká ma' ma, diö pisha tí a miká bá na; Jombi ana Lazarus a thí víthö; nji mé kiémé na mé jemi' yé.

12 Diö bajethi béi ba miká na; Shanwashi, na a thí víthö wéna a kimé.

13 Nji Jisu a milubili pé diambi di digwa diéi; nji bá ba milanhli na, a milubili pé diambi di njália wu víthö.

14 Diö Jisu a mikwashithi bá na; Lazarus a gwímé.

15 Diö mé donimé pé diambi diani na, mé tyi wu tí, na, be mélikwé; nji ngiéka' pé yé thí.

16 Diö Tómasi, ngwa bieta thebié na, Dídimús a miká bajethi bawá' na; Ngieka' bena béshé, bena béshé ba a gwa néi.

17 Mia Jisu a mipami, a mikábi yé a mbie na dítha' shanh mashu manai.

18 Diö Béthani yi wu kuna na Jiruselém na dikie' diwoto.

19 Diö Baju balibuthé ba mibé ba nzhimé pé Marta na Meri ba thí; nzha bá jibitha pé diambi di ndomi abi *ngwa gwaka*.

20 Diö mia Marta a migo' na, Jisu a thí nzha, a mikié néi bomita; nji Meri a wu ngé na' diya pé mbanh.

21 Diö Marta a miká Jisu na; Shanwamé, na wé é bé va ka ndomi ashi a sha gwa.

22 Nji mé veka dé na, bilombi biéshé bi wé pika Anyambié a wé bió vé.

23 Diö Jisu a miká yě na; Yá ndomi ké é jomia.

24 Marta a miká yě na; Mě veka na, a a jomia njomia wu ashu yi madimitia.

25 Jisu a miká yě na; Mě njomia na thakiki. Ngwa bunli mě, a gwana gwa, a a diya.

26 Diö mutyi jěshě ngwa thí diya na na dibunli mě, a tyi gwa na dikiě adukwa jěshě. Wě mēlimě dibongwě dí?

27 Diö yě miká yě na; Inh, Shaṅwamě; mě mēlimě na, wě Kraís, Miana mbi Anyambiě, ngwa thí nzha pě pēnzhe nyl.

28 Diö mia yě mishi lubila ma' ma, a mikiě na ditheba Meri, ngwamanyanwě disháthá na; Njeli a nzhi-mě, a thí wě theba.

29 Diö mia yě mijoki, a mitě tēbě na dinzha pě yě thí.

30 Nji Jisu a tyi mibě a pamimě pě mbokě; nji a wu pě womba va Marta a mibomita něi.

31 Diö Baju ba wu něi pě mbanh, na dingānhthá yě, mia bá ba mijě' Meri a tēkě tēbě na didusha, ba mithěpill yě na; ka a thí kiě pě shānh, kiě the' tí.

32 Diö mia Meri a minzhí pě va Jisu a wuthě, na dijě' yě, a mingonjibi pě mako' měi, na diká yě na; Shaṅwamě, na wě é bē va, ka ndomi amě a sha gwa.

33 Nanikě mia Jisu a mijě' yě a bē thetha, na Baju ba minzhí něi njikě ba bē thetha, a mibě na ngátá nyaněn pě nlema, na dijě' njuki.

34 Diö a miká na; Be sháli yě vī? Ba miká yě na; Shaṅwashí, nzha jěkě.

35 Jisu a mithethi.

36 Diö Baju ba miká na; Shanga mbo yě midinga yě!

37 Diö bawá' ba miká na; Wá ngwa milálishi mishi ma ngwanjimě, a tyi wu na nguldí nya dipepa mutyi wá na, a sha gwíki?

38 Diö Jisu a mibali bē na ngátá nyaněn, diö yě minzhí pě shānh. Nyí wu buli, diö diká' di minika pě biö.

39 Jisu a miká na; Thoṅaka' dikáki. Marta ngwakali mbi ngwa gwaka a miká yě na; Shaṅwamě, shoka

nyi a numbimě; nadiambillindí a mbie na digwa ma-shu menai.

40 Jisu a miká yě na; Mě sha ká wě na, na wě melli-mě wěna wě jěmě nguldí nyambi Anyambiě?

41 Diš bá ba mithothi dikáki pě va ngwakiěnh a minikani. Diš Jisu a mibenithi mishi mēi, na dika na; Dibatá, Shaqwaně, nadiambillindí wě mijoli mē.

42 Diš mē veka nji' na wě joli mē adukwa jěshě; nji pě diambi di botyi ba tētha ba mē lubimě, na be mēli na wě milomi mē.

43 Mia yě milubili ma' ma a milānh na diol dinēn na; Lazarus, dushika woni.

44 Diš ngwa ngwaka midushi; maka' na mabō diplam na mindamba; diš boshi biēl bi wu diplam na avělěshě. Jisu a miká bá na; Tyináká' yě, a thē-nhthakani.

45 Diš dibutha di Baju, di minzhí pě Meri thí, na dijě' mambi ma Jisu a mikámi, ba mibunil yě.

46 Nji bawá' ba mikiě pě Bafaraisi ba thí, na dithatha bá bilombi bi Jisu a mikámi.

47 Diš baminsě banēn na Bafaraisi ba mishábillia nwábi na diká na; Bena thí sha na? nadiambillindí mutyi wá a kámá bimamia blibuthě.

48 Na bena mēlimě na a bēki, wěna botyi bēshě ba bunlimě yě; diš Baroman ba a uzha na dishillě bena womba na divala.

49 Nji nwátá pě bá ba thí ngwa thebiě na, Kalefasi ngwa wu minisě ngwanēn mbu wutí, a miká bá na; Be sha veka n'alombi,

50 Dō lanhlí na, yi thí yibēnh pě bena ba thí na, mutyi nwoto a gwí' pě ashēnh yi botyi, diš divala na ntyuthě do shithě.

51 Nji a tyi mibonhthí dibongwě di yěmētě, nji a wu minisě ngwanēn mbu wutí, diš yě mishá' na, Jisu a a gwa pě ashēnh yi divala dinádi;

52 Nji ana pě ashēnh yi divala dinádi dípa, nji na, a shábilliaka' pě yiwoto bana bambi Anyambiě ba thí vanjika vanjika.

53 Nanikê na diwu' ashu yitî ba mikiê ashoka bikiê na bikiêkê mbo bâ ba jo' yê.

54 Nanikê Jisu a tyi mithênththa pê na' na bitemi pê Baju ba thî; nji a mithokwa tî pê pênzhe nya thî kuna na thakombi, pê akoldi yi thebiê na, Ifraim, tî bâ na bajethi bêî ba midiyani.

55 Diô dibe' di nulia di Baju di mibê di mbie kuna; diô balibuthê ba miwu pê pênzhe na dibeta pê Jiruselem mia dibe di sha bê, na ba koshi' manyuli mabi.

56 Diô ba mito' Jisu, diô bâ na bâ ba miluba' pê mbanh wumbi Anyambiê tēbitēbi na; Be jê' na, a tyi nzha pê dibeki?

57 Diô baminisê banên na Bafaraisi ba mibê ba shimê bomili botyi na; na mutyi a vemê va yê thîyî, a thakiki, na ba bie' yê.

THANGÂKÂ 12.

1 Mia mâ ma mibê ma likamê mashu matani na yiwoto wêna dibe' di nulia di bêmê, Jisu a minzhî pê Bêtani, va Lazarûs ngwa migwî a midiani ngwa yê mijomithi.

2 Diô ba mithambili yê bidia tî, diô Marta a mivenhli atabili; nji Lazarûs a wu nwâkâ ngwa bâ nêî ba midiya pê atabili.

3 Diô Meri a minânh digwêla di jâmbâ yi narda yi wu na dishombi dideli, diô yê mijâli yô pê mako' mambi Jisu na dipimbitha mako' mēî na shoi nyēî; diô mbanh wu milonji na anumba yi jâmbâ.

4 Diô nwoto pê bajethi bêî, Judas Aiskariot, mbi Saimon, ngwa mibê na a a yê bieshê, a mikâ na;

5 Ndî jâmbâ yi yi sha shombiba na minkama mi bafura miba, na divebiê bamimbubi?

6 A tyî mikâ mbotyî nadiambilindî a wu na bamimbubi na mbambi; nji nadikâna a wu njibi, yê nji wu na mianzhê na dijiba bilombi bi bâ ba mitabiki tî.

7 Diô Jisu a mikâ na; Pata' yēni, a talimê yô pê a yi nshâthibia gwamê.

8 Nadiambilindî bamimbubi be ba thî nabi mbâ mbainh, nji bena shî mbainhmbainh.

9 Diö Baju balibuthë ba mive' na a thî tî; diö ba minzhî, ana pë diambi dimbi Jisu dipa, nji na ba jë' Lazarüs, ngwa yë mijomithi.

10 Nji baminisë banën ba mibonji ashoka na, ba jo' nji' Lazarüs.

11 Nadlambillindî Baju balibuthë ba mikië bunli Jisu na diambi diöi.

12 Bia lënji botyi balibuthë ba minzhî pë dibeki, mia bâ ba mjo' na Jisu a thî nzha pë Jiruselëm,

13 Ba minänh bibombi bi binjiki na didusha kië bomita nëi; diö ba millänh na; Hozana; dibata di bë' pë Abotyi yi Israel, ngwa thî nzha pë dina dimbi Anyambië.

14 Diö mia Jisu a mijë' buru ngwashalië, a mijebi yë, mbo yë yi thî lënjam na;

15 Sha nyëngi, miana ngwamiali ngwa Sion; sha', abotyi já yi thî nzha, betam pë miana ngwa buru.

16 Diö bajethi bëi ba tyi mijombia veka ma' ma pë ditatyiki; nji mia Jisu a mibetyi pë thobë diö bâ ba mishimisha na, ma' ma ma thî lënjam pë mbö gwëi, diö bâ ba misha nji' yë ma' ma.

17 Diö botyi ba wu nëi, ba mithaka mbo yë mithebi Lazarüs na diwutha pë shänh, na dijomitha yë.

18 Pë diambi di diö botyi ba mibomita nëi, nadlambillindî ba mjo' na, a mikami mamia wu.

19 Diö Bafaraisi ba mikâ bâ na bâ na; Be jëmë mbo be sha kâmâ n'alombi? Sha', botyi bëshë ba thî yë thëpilië.

20 Diö Bagriki ba wu pë nshamba ngwabi wu mibë'tyi nzha junh pë dibe' di;

21 Diö bâ ba minzhî pë Filíp thî ngwa Betsaida yi Galili, na dipika yë na; Shanwashi, bëshë naka jë' Jisu.

22 Filíp a minzhî na dithatha Andru; diö Andru bâ na Filíp ba mithathi Jisu.

23 Diö Jisu a mibulishi bâ na; Digwëla di nzhimë di Miana ngwa mutyi a nëniki.

24 Mbombo më kâ be na; na thambashi tha mpotyi tha sha kwa pë bishapâ na digwa, wëna tha dimë thö dipa; nji na tha gwimë wëna tha jumimë balibuthë.

25 Yē ngwa dinha thaki' thēi a a thō kutyitha; diō yē ngwa bena thaki' thēi pē pēnzhe nyi, a a thō tall pē thaki' tha adukwa jēshē.

26 Na mutyi a kubimē mē ashali a thēpili' mē; diō va mē thīyī, tī njikē nkubi ngwamē kē ē bē; diō na mutyi a kubimē mē ashali wēna Shaṅwamē a junhmē yē.

27 Va nlema gwamē wu jē' njuki; nji mē kā na? Shaṅwamē kishi' mē pē digwēla di? nji pē diambi di, diō mē nzhakamē pē digwēla di.

28 Shaṅwamē, nēnishi' dina diāyē. Diō diōi di minzhī na diwu' pē thobē na; Mē minēnishi diō, mē ē nji diō bali nēnishē.

29 Diō botyi ba wu tī tēbitēbi na dijoka, ba mikā na; Ngali. Bawā' ba mikā na; Ngwanlomili a thī nēi lubila.

30 Jisu a mibulishi na dikā na; diōi di di sha nzha pē diambi diamē, nji pē diambi diani.

31 Njēlia wu pēnzhe nyi wu thī va; va ngwa-botyi yi pēnzhe nyi a a kutyiiba.

32 Diō mē na mē tombiamē na diwu' pē shī, wēna mē dambimē botyi beshē pē mē thī.

33 A milubili dibongwē di pē diveshē ntyiuh wu ngwebia wu yē ē gwa.

34 Diō botyi ba mibullshi yē na; Beshē ba jomē pē minthali na, Kraisa a a di adukwa jēshē; diō ndī wē kā na; Miana ngwa mutyi a tombikwani? Miana ngwa mutyi tī yē nzha?

35 Jisu a mikā bā na; Via adukwa yishali bithānh mētē bi thi na' nani; Veka' thēnhtha mia be ba thi na bithānh bitī, divityiki di shanh pē be bietha; nadia-mbilindī yē ngwa thēnhtha pē divityiki a sha veka va yē kiē.

36 Mia be ba thī na bithānh, bunliaka' bithānh, na be ba bē' bana ba bithānh, Jisu a mibonhthi mabongwē ma; diō yē mikiē na dishathibā.

37 Nji a gwana shili kāmā bimamia binēn bi pē maboshē mabi, ba tyi mibunli yē.

38 Diō dibongwē dimbi Aisaia ngwanshaki di minzhī mbombo, di yē mikā na; Shaṅwamē, nsha mimēli

nthaka gwashi? Diö nguldi nyambi Anyambié nyi mijënia pë nzha thî?

39 Nanikë bâ ba tyi miwoli mëlië, nadiambilindî Aisala a mikâ womba wâkâ na;

40 A midibi bâ mishi, na didelishë bâ minlema; ba jë' pë jë' na mishi, na diveka na minlema, na divitya, kâ më kishimë bâ.

41 Aisala a mibonhthi mabongwë ma; mia yë mijë' nënia gwëi; na dilubila pë diambi diëi.

42 Nji dibutha di binami diwâkâ di mimëli yë; nji pë diambi di Bafaraisi ba tyi mimëmi yë; nadikâna ba jë' pë bâ thotha pë sunagogi.

43 Nadiambilindî ba midinga apa' yi botyi dakami na apa' yimbi Anyambië.

44 Diö Jisu a milubili thobë na dikâ na; Yë ngwa bunli më, a sha bunli më, nji yë ngwa milomi më;

45 Diö yë ngwa jë' më a jë' yë ngwa milomi më.

46 Më minzhî bithânh pë pënzhe nyi, na mutyi jëshë ngwa bunli më a tyi di pë divityiki.

47 Diö na mutyi a jomë mabongwë mamë, yë do më mëlië, më sha jëli yë; nadiambilindî më tyi minzhî pë dijëli botyi, nji pë dikishë botyi.

48 Yë ngwa kuta më, yë do nji' nânh mabongwë mamë, a thî na njëli ngwa a yë jëlië; dibongwë di më mibonhthi, diö di i yë jëlië pë ashu yi madimilia.

49 Nadikâna më tyi mibonhthi mëmëtë; nji Shanh ngwa milomi më, yëmëtë mithathi më mbo më ë lubila, na mbo më ë bonhtha.

50 Diö më veka na, nthakwa gwëi wö thaki' tha adukwa jëshë; nanikë ma' ma Shanh a mikâ më mö ma më lubila.

THANGÂKÂ 13.

1 Diö mia tî dibe' di nulua di sha bë, mia Jisu a mive' na digwëla diëi di mibë na di nzhimë, na a a thokwa pë pënzhe nyi, na dikië pë Shanh thî, a midinga mbëi mëte, a midinh nji' bâ na dikië pë thandângâ.

2 Diö bidia bi mibë kokami, (Setan a mibë a tâbimë pë nlema wumbi Judas Aiskariot, miana mbi Saimon, na a bleshi' yë.)

3 Jisu a mive' na Shanh a mivě bilombi biěshě pě mbō gwěi, diō yě mive' nji' na a miwu' pě Anyambiě thī, tī nji yě thī kiě ;

4 Diō yě mitěbi na diwu' pě bidia, na dithotha bangái bēi; diō yě minanh atoli na dityinhli yō pě diboka diēi.

5 Pisha tī diō yě mishobi madiba pě ntyěngě, na dita-tylli jobitha mako' ma bajethi, na dipimbitha mō n' atoli yi yě wu yō tyinhliě.

6 Diō yě minzhī pě Salmon Pitěr thī, diō yě miká yě na; Shanwamě, wě ē jobitha mako' mame?

7 Jisu a mibulishi na diká yě na; Yi mē thī va kámá wě sha veka; nji wě ē veka pě boshě.

8 Pitěr a miká yě na; Wě tyi majobitha mako' mamě na dikiě adukwa jěshě Jisu a mibulishi na diká yě na; Na me sha jobitha wě, wěna wě shi jombi na mē.

9 Diō Salmon Pitěr a miká yě na; Shanwamě, ana mako' mamě dipa; nji mabō mamě, na thangākā thamě.

10 Jisu a mibulishi yě na; Yě ngwa thī jobi, a shi na mbambi věngě na a jobi' mako' mēi, nji a thī nyull nyěshě pu; diō be thī pu; nji ana be běshě.

11 Nadiambilindī a mive' ngwa a yě bieshě; nanikě yě miká na; Be shi pu běshě.

12 Nanikě mia yě mishi jobitha mako' mabi, na dinanh bangáyě, a mibali di shī na diká bá na; Be vemě mbo mē kámikamě begwě?

13 Be theba mē na; Njeli, na Shanwě; diō be veka tyuba, nadiambilindī nani mē thīyī.

14 Nanikě na mē, Shanwani na Njeli, mē jobimě mako' mani, be nji' jobiliaka' mako' mani be na bewě.

15 Nadiambilindī mē jellmě bewě, na, kámika' mbo mē shikamě be kámá.

16 Mbombo mē ká be na; Miana a shi dakami na shanwě; do ngwanlomili nulami na ngwa milomi yě.

17 Na be vemě ma' ma, dibátá di thī nani, na be kámimě mō.

18 Mē sha luba' be běshě; mē vemě bá ba mē tabimě; nji ma' ma ma thīyī, diō minlěnja mi thī mbombo na; Yě ngwa dia mpěmba na mē a tombimě ditylli diēi pě mē thī.

19 Mě bomilia be dibongwě di va, na mia diö di i bē, be ba a veka na, mě thly.

20 Mbombo mě ká be na, Yě ngwa nánh ngwa mě loma, a nánh mě; diö yě ngwa nánh mě, a nánh yě ngwa mlomi mě.

21 Diö mia Jisu a miká ma' ma a mijě' njuki pě nlema gwěi, diö yě miveshi na diká na; Mbombo mě ká be na, nwoto pě be ba thí a a mě bieshě.

22 Diö bajethi ba mishanhlia bá na bá, na dimamitha ngwa yě mikáká.

23 Diö njethi nwoto, ngwa Jisu a midinga, a mijéka pě tothi nyambi Jisu.

24 Diö Saimon Pitěr a minyěll yě na, a piki yě ngwa yě káthá.

25 Diö yě ngwa mijéka pě tothi nyambi Jisu, a miká yě na; Shanwamě, ye nzha?

26 Diö Jisu a mibulishi na; Ngwa mě ẽ tombili apěshi yi mě ẽ duba pě miěmbě, yě yě. Diö mia yě midubi apěshi, a mitombili yě Judas Aiskariot, *miana* mbi Saimon.

27 Diö pisha nya yě *mikashi* apěshi, Setan a minyinhthi pě yě thí; diö Jisu a miká yě na; Yi wě ẽ kámá, wolishi yě kámá.

28 Diö tyi mibě na mutyi ngwa midí pě atabili ngwa mive' mbo yě miká yě.

29 Nji bawá' ba milanhli na, nadiambilindí Judas a bieta vambila mianzhě, ka Jisu a miká yě na; A shombiki bilombi bi bá ba minaki pě dibeki, do na a vě' bamimbubi alombi.

30 Diö mia yě *mikashi* apěshi, a mitě 'dusha, diö busha bi wu mpuma.

31 Diö mia yě midushi Jisu a miká na; Va Miana ngwa mutyi a nēnimě, diö Anyambiě nji' a nēnimě něi.

32 Na Anyambiě a nēnimě něi, wěna Anyambiě a a yě nēnishě na yēmětě, diö a a yě tēkě nēnishě.

33 Bana bamě, vi' adukwa yikwě mě thí na' nani; be ba a mě toka, diö mbo mě miká Baju na; Va mě thi kiě, be sha woll nzha; nani kě nji' mě ká bewě.

84 Nthali wukia wu më vëkamë bewë na; Dinhl-aka' be na bewë; mbo më midinga bewë, na, dinhl-aka' be na bewë.

85 Pë diambi di diö di botyi bëshë ba a veka na, be bajethi bamë, na be dinhlamë be na bewë.

86 Saimon Pitër a mikâ yë na; Shanwamë, wë thî kië vî? Jisu a mibulishi yë na; Va më thî kië va, wë sha woli më thëpilië; nji wë ë më thëpili pë boshë.

87 Diö Pitër a mibulishi yë na; Shanwamë, ndi më sha woli wë thëpili kia na? Më ë ni' thaki' thamë pë diambi diä'.

88 Diö Jisu a mibulishi yë na; Wë ë ni' thaki' thâyë pë diambi diamë? Mbombo më kâ wë na, kuba a tyi lân, vëngë na wë shashimë më makanh malali.

THANGÂKÂ 14.

1 Sha jënishaka' pë minlema miani njuki; bunliaka' Anyambië, bunliaka' nji më.

2 Pë mbanh wu Shanwamë bidiya bilibuthë bi thî tî; na shi nani, ka më bojimë bewë; më kiëmë be koshi womba.

3 Diö na më kiëmë na dikoshi be womba, wëna më balimë be nzha nân pë më thî; na va më thîyî, ti be ba a bë.

4 Na va më thî kië be veka, be veka nji' nzhetha.

5 Tômas a mikâ yë na; Shanwashi, beshë sha veka va wë thî kië; diö beshë ba a veka nzhetha na?

6 Jisu a mikâ yë na; Më nzhetha, na mbombo, na thakiki; shi na mutyi ngwa nzha pë Shanwamë thî ngë na më.

7 Na be ba a bë be veka më, ka be veka nji' Shanwamë; diö na diwu' va be veka yë, be jëmë nji yëni.

8 Filíp a mikâ yë na; Shanwashi, lebili' beshë Shãgwë, wëna yi komë beshë.

9 Jisu a mikâ yë na; Filíp, abembi yinën më na didi nani yi, diö wë sha veka më? Yë ngwa jëkamë më a jëmë nji' Shanwamë; diö ndi wë kâ na; Lebili' beshë Shãgwë?

10 Wë sha mëli na, më thî pë Shan thî, diö Shan

pě mě thī njikě? Mabongwě ma mě lubila mě sha luba' mō mamě mětě; nji Shanĥ ngwa di pě mě thī, yēmětě kuba bishali.

11 Měliaka' mě na, mě thī pě Shanĥ thī, diō Shanĥ a thī pě mě thī; na yi shi nani, mēliaka' mě pě diambi di bishali biōmētě.

12 Mbombo mě kâ be na, yě ngwa bunli mě, bishali bi mě kâma, biō nji' bi yě ẽ kâma, diō yě ẽ kâma bishali binēn dakami na bi; nadiambilindī mě thī kiě pě Shaḡwamě thī.

13 Diō alombi jěshě yi be ba a pika pě dina diamě, mě ẽ yō kâma; na Shanĥ a nēniki na Miana.

14 Na be pimě alombi jěshě pě dina diamě, wēna mě kâmimě yō.

15 Na be dinhmě mě, taliaka' minthali miamě.

16 Diō mě ẽ pika Shaḡwě; diō yě ẽ be vě Nvlli nwâkâ, na a di nani adukwa jeshě;

17 Yě Nshinhshinh wu mbombo, wu pēnzhe nyi nyi sha woli nânĥ, nadiambilindī nyi sha jě' wō, do veka wō; nji be veka wō, nadiambilindī wu di nani, wō nji' wu u bē pě be ba thī.

18 Mě tyi lika be bana ba bilika; mě thī nzha pě be ba thī.

19 Vi' abembi yikwě pēnzhe nyi nyi tyi jě' pě na' mě, nji be ba a mě jēně; nadiambilindī mě diya, be ba a nji' diya.

20 Pě ashu yitī be ba a veka na, mě thī pě Shaḡwa' thī, be pě mě thī, mě nji' pě be va thī.

21 Yě ngwa thī na minthali miamě, na ditali miō, yě nji' yě ngwa dinha mě; na yě ngwa dinha mě a a nji' dinhmba na Shaḡwamě; diō mě ẽ yě dinha na dijēnia pě yě thī.

22 Judas (ana ngwa Iskariot,) a mikâ yě na; Shaḡwamě, ndī wě ẽ jēnia pě beshě ba thī, ana pě pēnzhe nyi, yi thī na!

23 Jisu a mibulishi yě na; Na mutyi a dinhmě mě, wēna a talimě dibongwě diamě; diō Shaḡwa' a a yě dinha, diō beshě ba a nzha pě ye thī, na didi nēi.

24 Yě ngwa sha dinga mě, a sha tali nji' mabongwě

mamě; diô dibongwě di be joka di shi ndiamě, nji di Shaḡwě ngwa milomi mě.

25 Mě shimě be thatha ma' ma mia mě thī na' nani.

26 Nji Nvili, yě nji' Nshinhshinh wu akitha, ngwa Shaḡwamě a a loma pě dina diamě, yě ẽ be jeli mambi měshě, na dilanhli begwě kâ be shimishamě mambi měshě ma mě shikamě be bonhtha.

27 Pâthâ nya mě likamě nani, pâthâ nyamě nyô mě vekamě bewě; ana mbo nvěbia wu pēnzhe nyi wu mě vě bewě. Minlema miani mi sha jš' njuki, mi sha nyēngi.

28 Be jomě mbo mě kâkamě be na; Mě thī kiě, mě thī nji' bulia pě be ba thī. Na be dinhmě mě, kâ be donimě nadiambilindī me kâmě na, mě Kiēmě pě Shan̄h thī; nadiambilindī Shaḡwamě a thī nēn nula-mi na mě.

29 Mě thakimě be va, mia tī yi sha bě, na yi bēmě ka be mēlimě.

30 Mě tyi buli pě na' lubila nani; nadiambilindī ngwabotyī yi pēnzhe nyi a thī nzha, diô yě shi na alombi pě mě thī.

31 Nji na, pēnzhe nyi veka na mě dinha Shaḡwě; diô mbo Shaḡwě a mityinjili mě nani mě kâmâ; tebi-kani, ngiškani.

THANGÂKÂ 15.

1 Mě mathembě ngwambombo, diô Shaḡwamě yě nshathi.

2 Alabi jamě jěshě yi sha juma bibuma, a thotha yô; diô alabi jěshě yi juma bibuma, a komba' yô, na yi buliki juma bibuma.

3 Va be thī kombiam, na dibongwě di mě shikamě be bonhtha.

4 Dikani pě mě thī, mě nji' pě be ba thī. Mbo alabi yi sha woli juma bibuma yômětě, na yi sha shumba pě mathembě; nani nji' begwě, na be sha di pě mě thī.

5 Mě mathembě, begwě kě bilabi; yě ngwa di pě mě thī, mě nji' pě yě thī, yě buli juma bibuma, nadiambilindī tyi mēwě be sha woli kâmâ alombi.

6 Na mutyi a sha díka pě mě thý, wěna a kutyibimě mbo alabi, na divéla; diš botyi ba lálá biš, na dikuta biš pě du, diš biš didikadi.

7 Na be dimě pě mě thý, na mabongwě mamě nji' ma dimě pě be ba thý, wěna alombi jěshě yi be ba a pika yi bémě nani.

8 Pě di diš di Shaḡwamě a něnimě na, be ba a buli juma bibuma; diš be ba a bě bajethi bamě.

9 Mbo Shanĥ a midinga mě, nani ké mě midinga begwě; běka' pě thadinĥ thamě.

10 Na be talimě minthali miamě wěna bě bémě pě thadinĥ thamě; mbo mě taliakamě minthali mi Shaḡwamě na dibě pě thadinĥ thěi.

11 Ma' ma mě sbikamě be thatha na, adoni jamě yi bě' pě be ba thý, diš adoni jani njikě yi lonjiki.

12 Nthali gwamě wö wu, na dinĥliaka' be na bewě, mbo mě midinga begwě.

13 Shi na mutyi ngwa thý na thadinĥ thaněn nulami na tha na, mutyi a vě' thaki thěi pě diambi di bajombi běi.

14 Na be kāmimě bilombi biěshě bi mě ka begwě, wěna be bémě bajombi bamě.

15 Mě sha thebika pě na' be bakubi, nadiambilindí nkubi a sha veka mbo shanĥ kāmá; nji mě thebimě be bajombi, nadiambilindí mě veshimě begwě belombi biěshě bi mě jokamě pě Shaḡwamě thý.

16 Be tyi mitábi mě, nji mě mitábi begwě, na diteli begwě na, kiěkani be ba a juma bibuma, ká bibuma biani bi dimě, na alombi jěshě yi be ba a pika Shaḡwamě pě dina diamě a a be yö vě.

17 Ma' ma mě kākamě be na, dinĥliaka be na bewě.

18 Na pėnzhe nyi nyi benimě begwě, be veka na nyi mibonji mě bena.

19 Na be bémě ba pėnzhe nyi wěna pėnzhe nyi nyi dinĥmě mběimětě; nji nadiambilindí be shi ba pėnzhe nyi, nji mě tábikamě begwě na diwu' pě pėnzhe nyi; nani ké pėnzhe nyi nyi benikamě begwě.

20 Shimishaka' dibongwě di mě mibonĥthi begwě; na, Nkubi a shi něni dakami na Shaḡwě. Na ba thě-

pillimě mě, wěna ba thěpillimě nji' begwě; na ba talimě dibongwě diamě, wěna ba talimě nji ndiani.

21 Nji ma' ma měshě ba a be mō kāmā pě diambi di dina diamě, nadiambilindī ba sha veka ngwa milomi mě.

22 Na mě bě tyi uzhawě na dlithatha bā, ka ba tyi mibě na bibe; nji va ba shi na nvěngwa wu bibe biabi.

23 Yě ngwa bena mě, a bena nji' Shanwamě.

24 Na mě bě do kāmā pě tema nyabi bishali bi mutyi nwākā a tyi mikāmi, ka ba tyi mibě na bibe, nji va ba jěmě na dibena mēni, na Shanwamě njikě.

25 Nji *yi yi mibě nani*, diō dibongwě di thī lēnjam-pě nthali gwabi di mibě mbombo na; Ba mibeni mě tyi dibōmba.

26 Nji mia Nvili kě nzha, ngwa mě ē lōma pě be ba thī na diwu' pě Shan thī, yě nji' Nshinhshinh wu mbombo, wu dusha na diwu' pě Sñanh thī, yě ē be bonhtha pě diambi diamě.

27 Diō be njike ba a bonhtha, nadiambilindī be wu na mě na diwu' pě ditatyiki.

THANGÂKÂ 16.

1 Mě shimě be thatha ma' ma na, sha bebikani.

2 Ba a be dushě pě basunagogi babi; diō adukwa yi thī nzha yi mutyi jěshě ngwa a be jotha, a a lanhli na a thī kāmā Anyambiě ashali.

3 Diō bā ba a be kāmā ma' ma, nadiambilindī ba sha veka Swanwě, do mě. -

4 Nji mě shimě be thatha ma' ma na, mia adukwa yi i nzha be ba a shimisha na, mě mishi be mō thatha. Nji mě tyi mibonhthi begwě bilombi bi pě ditatyiki, nadiambilindī mě wu na' nani.

5 Nji mě thī kiě pě ngwa milomi mě thī; diō shi na mutyi pe be ba thī ngwa pika mě na; Wě thī kiě vī?

6 Nji nadiambilindī mě thakimě be bilombi bi, minlema miana mi lonjimě nā ngātā bēni.

7 Nji mě bonhtha be ngě mbombo na, yi thī yiběnh pě be ba thī na, mě kiěkě, nadiambilindī na mě sha

kiě, wěna Nvill a tyi nzha pě be ba thī; nji na mě kiě-mě wěna mě lomimě yě pě be ba thī.

8 Nji na a nzhīmě, wěna a kobishimě pēnzhe nyi pě diambi di bibe, na bibēnh, na dijēliě.

9 Pě diambi di bibe, nadiambilindī ba sha bunli mě.

10 Pě diambi di bibēnh, nadiambilindī mě kiēmě pě Shanwamě thī, diō be sha jě' pě na' mě.

11 Pě diambi di dijēliě, nadiambilindī ngwabotyī yi pēnzhe nyi a thī jēllami.

12 Mě thī na ma' malibuthě ma mě kumba be bonhtha, nji va be sha woli mō shinhliě.

13 Nji na a nzhīmě, Nshihshinh wu mbombo, wěna a tokimě begwě pě ma' ma mbombo mēshě; nadiambilindī a tyi thatha yēmētě, nji' ma' mēshě ma yě ē joka, a a ngě mō thatha, diō a a be bomiliě mambi ma thī nzha.

14 A a mě nēnisšě, nadiambilindī a a nānh mamě na dibomiliě be mōni.

15 Mambi mēshě ma Shanh a thī na mō, ma thī mamě, nanikě mě kāmě na; a a nānh mamě na dibomiliě be mōni.

16 Abembi yikwě wěna be tyi jě' mě; diō abembi yikwě njikě wěna be jēmě mě, nadiambilindī mě kiēmě pě Shanh thī.

17 Diō bajethī bēi bawākā ba miluba' bā na bā na; Ndi yi, yi yě bonhtha beshě na; Abembi yikwě wěna be tyi jě' mě; diō abembi yikwě njikě wěna be jēmě mě; diō, nadiambilindī mě kiēmě pě Shanh thī?

18 Nanikě bā ba mikā na; Abembi yitī yi yě kāthā yi thī na? beshě sha veka mbo yě kāthā.

19 Nji Jisu a mive' na ba mikā yě pika; diō yě mikā bā na; Be thī pilia be na bewě dibongwě di mě kākamě na, Abembi yikwě diō be tyi jě' mě, diō abembi yikwě njikě wěna be jēmě mě?

20 Mbombo mě kā be na, be ba a thetha majanh, nji pēnzhe nyi nyi i ngě dona; be ba a bē na ngātā, nji ngātā nyani uyi i vitya adoni.

21 Na mimfali a mbie dibialiě wěna a jēmě ngātā, nadiambilindī adu' jēi yi nzhīmě; nji na miana a shā-

mbimě, wěna a sha lanhli pě na' nvimi *wu dibaliě*' pě diambi di adoni, nadiambilindī mutyi a bialimě pě pēnzhe nyi.

22 Nanikě nji' be ba thī na ngâtâ; nji mě ě be ball jěně, diō minlema miani mi i dona, diō adoni jani, tyi bě na mutyi ngwa a be yō thambitha.

23 Diō ashu yitī be tyi pika mě alombi. Mbombo mě kâ bě na, alombi jěshě yi be ba a pika Shanwě pě dina diamě, a a be yō vě.

24 Na dinzha adukwa yi be sha pika alombi pě dina diamě; pikani, be ba a nānh, na adoni jani yi lonjiki.

25 Mě shimě be thatha ma' ma na mangana, nji adukwa yi thi nzha yi mě tyi thatha pě na' be na mangana, nji mě ě be kwashitha pě mbō Shanwě kwashi.

26 Ashu yitī be ba a pika pě dina diamě; diō mě sha kâ be na, mě ě shoshiliě Shanwě pě diambi dlani;

27 Nadiambilindī Shanwě yēmětě a dinha begwě, nadiambilindī be dinhmě mě, na diměliě na mě minzhī na diwu' pě Anyambiě thī.

28 Mě miwu' pě Shanh thī, diō mě minzhī pě pēnzhe nyi; diō mě thī bali lika pēnzhe nyi na dikiě pě Shanh thī.

29 Diō bajethi běi ba mikâ yě na, Sha' va wě thī lubila kwashi, do pě nâ' lubila ngana.

30 Va beshě vemě na, wě veka bilombi biěshě, diō wě shi na mbambi na mutyi a piki gwě; pě diambi di beshě ba mēlimě na wě miwu' pě Anyambiě thī.

31 Jisu a mibulishi bâ na; Be mēlimě dě?

32 Sha' adukwa yi thī nzha, diō yi nzhīmě njikě, yi be ba vanjika mutyi jěshě pě mběi na dilika mě dipa; diō mě shi mě dipa, nadiambilindī Shanwě a thī na mě.

33 Mě shimě be thatha ma' ma na bēka' na pāthâ pě mě thī; pě pēnzhe nyi be ba a bě na njuki; nji jikani, mě damě pēnzhe nyi.

THANGÂKÂ 17.

1 Jisu a mithathi ma' ma diō yě mibenithi mishi mēi pě thobě na dikâ na; Shanwamě adukwa yi nzhī-

mě, nēnishi' yā Miana; na yā Miana a nēnishi' nji' gwě;

2 Nadiambilindī wě vēmě yě nguldi pě diambi di nshoni gwěshě, na, mutyi jeshě ngwa wě vėkamě yě, a vě yě thaki tha adukwa jěshě.

3 Diō thaki' tha adukwa jěshě thō tha, na, ba vekī wě Anyambiē nwoto dipa ngwambombo, na Jisu Kraīs ngwa wě milomī.

4 Mě nēnishimě gwě pě pēnzhe nyi; ashali yi wě mivě mě, na mě kubiki yō, mě shilimě yōnī.

5 Diō va, Shanwamě, wě nji' nēnishi' mě nāyě nshamba wuoto, na nēnia wu mě wu na gwō mia tī pēnzhe nyi nyi sha bě.

6 Botyi ba wě mivě mě na diwu' pě pēnzhe nyi, mě leblimě bā dina diā. Ba wu mbāyě, diō wě mivě mě bā, diō ba talimě dibongwě diā.

7 Va ba vemě na bilombi blěshě bi wě mivě mě, bi thī mbiāyě.

8 Nadiambilindī mě vēmě bā mabongwě ma wě mivě mě, diō ba nānhmě mō, na dijombia veka na, mě wumě pě gwě thī; diō bā ba mēliakamě na, wě milomī mě.

9 Mě pika pě diambi diabi; mě sha pika pě diambi di pēnzhe nyi, nji pě diambi di bā ba wě mivě mě, nadiambilindī ba thī mbāyě.

10 Diō mbiāmě běshě mbiāyě, na mbiāyě mbiāmě njikě, diō mě minēnikě na biō.

11 Diō va mě shī pě na' pě pēnzhe nyi, nji ba ba thī pě pēnzhe nyi, diō mě nzhīmě pě gwě thī. Shanwamě ngwankānjili, tāli' bā pě dina diāyě, ba wě mivě mě; na ba bě nwoto mbo bonā thīyě.

12 Mīa mě wu nabi pě pēnzhe nyi, mě bieta bā tali pě dina diā; ba wě mivě mě mě mitali bā, diō shī na ngwa tokwamě, tho' nge miana ngwa nshithia, na nlēnja wu bě mbombo.

13 Diō va mě nzhīmě pě gwě thī, diō mě lubila bilombi bi pě pēnzhe nyi; na ba bē' na adoni jamě kāmiam pě bānētě ba thī.

14 Mě vēmě bā dibongwě diā; diō pēnzhe nyi nyi

mbeni bâ, nadiambillindî ba shi ba pënzhe nyi, mbo më shi ngwa pënzhe nyi.

15 Më sha pika na, wë ë thotha bâ pë pënzhe nyi, nji na, wë ë bâ talië na diwu' pë bibe.

16 Ba shi ba pënzhe nyi, mbo më shi ngwa pënzhe nyi.

17 Pumishi' bâ na mbombo gwâ ; dibongwë diâyë diô mbombo.

18 Mbo wë milomi më pë pënzhe nyi ; nani nji' më milomi bâ pë pënzhe nyi.

19 Diô më pumishë nyuli nyamë pë diambi diabi, na, bâ nji' ba bë pumam na mbombo.

20 Më sha pika pë diambi di botyi ba dipa, nji pë diambi diabi bâ bëshë ba a bunli më na dibongwë diabi ;

21 Na, bâ bëshë ba bë yiwoto ; mbo wë, Shaqwamë, wë thî pë më thî, më nji' pë gwë thî, na, bâ nji' ba bë yiwoto pë bonâ thî ; na, pënzhe nyi nyi mëli' na wë milomi më.

22 Diô nënia wu wë mivë më, më vëmë bâ gwô, na ba bë' yiwoto mbo mbonâ thîyî.

23 Më pë bâ ba thî, wë nji pë më thî, na ba bë bambathë pë yiwoto, diô na, pënzhe nyi nyi vekî na, wë milomi në, na didinha bâ mbo wë dinha më.

24 Shaqwamë, bâ ba wë mivë më, më naka na ba bë' na më va më thîyî ; na ba jë' nënia gwamë, wu wë mivë më, nadiambillindî wë midinga më mia tî ditatyiki di pënzhe nyi di sha bë.

25 Shaqwamë ngwankânjili, pënzhe nyi nyi sha veka gwë, nji më vëmë gwë, diô bâ ba vëmë na wë milomi më.

26 Diô më shimë bâ veshi dina diâyë, më ë nji' diô veshë ; na thadinh tha wë dinha më, tha bë pë bâ ba thî, më nji' pë bâ ba thî.

THANGÂKÂ 18.

1 Mia Jisu a mibonhthi ma' ma a midushi, bâ na bajethi bëi na dikië pë biatyî bi vitonh vi Kidron, va akanh yi wuthë, diô yë minyinhthi tî bâ na bajethi bëi.

2 Diô Judas njikë, ngwa mibieshi yë, a mive' wo-

mba tí; nadiambilindí Jísu a bieta tí bulí kiě, bá na bajethí bēi.

3 Nanikě Judas, mia yě mibě a nānhmě nshamba wu bashāshě na bakubi pě baminisě banēn na Bafaraisi ba thī, a minzhi tí na bilampi na bitylě na minkwata.

4 Jísu a mive' bilombí blěshě bi mibě bi i nzha pě yě thī, diő yě mikiě bomita nabi, na diká bá na, Be toka nzha?

5 Ba mibulishi yě na, Jísu ngwa Nazarēti. Jísu a miká bá na; Mě yě. Diő Judas ngwa mibieshi yě, a mitētha nji' pě nshamba gwabi.

6 Diő mia yě miká bá na; Mě yě, ba mibulia pishě na dikwa shī.

7 Diő yě mibali bá pika na; Be toka nzha? Diő bá ba miká na, Jísu ngwa Nazarēti.

8 Jísu a mibulishi na; Mě boŋimě be na; Mě yě; nanikě na be thī mě toka, pataka' ba, ba kiěkě.

9 Diő dibongwě di mibě mbombo, di yě miká na; Bá ba wě mivě mě mě sha kuta do nwoto.

10 Diő Saimon Pitēr a wu na nkвата wu nyēniě diő yě mijāmithi gwō na dikwělě nkubi ngwa minisě ngwanēn gwālě ngwa shaŋwě. Ngwakubi dina diēi na Malkūs.

11 Diő Jísu a miká Pitēr na; Bulishi' nkвата pě dibambi; dimá' di Shaŋwamě a vēmě mě, mě sha nātyiki diő?

12 Diő nshamba na ngwathangáká na bakubi ba Baju ba mibiě' Jísu na didipa yě.

13 Diő ba mibonji kiě nēi pě Annas thī; nadiambilindí yě wu nki' mbi Kaiefas, ngwa wu minisě ngwanēn mbu wutí.

14 Diő yě Kaiefas ngwa mibonhthi Baju na; yi thī yibēnh na mutyi nwoto a gwī' pě diambi di botyi

15 Diő Saimon Pitēr bá na njethi nwáka, ba mithě-pili Jísu; diő njethi tí a mivekwa pě minisě ngwanēn, diő yě minyinhthi nshamba wumbi Jísu pě mbanja nya minisě ngwanēn.

16 Nji Pitēr a mitētha pě nshēnh pě diashika, diő njethi nwáká tí ngwa mivekwa pě minisě ngwanēn, a

midushi, diô yê milubili na ngwantali diasha na dinyi-nhîê Pitêr.

17 Diô ngwadishesha ngwa mitali diasha a mikâ Pitêr na; Wê shî nji' ngwa bajethi ba mutyi wâ? Yê mikâ na, Ana mē yê.

18 Diô bakubi na bashâshê ba mitholi du di maatha na ditêbê tî; nadiambilindî di wu divêbi, ba bē jâlâ veia. Pitêr nji' a mitêtha nshamba gwabi na dijâlâ nji' veia.

19 Diô minisê ngwanên a mipi' Jisu bajethi bēi, na njêlia gwêi.

20 Jisu a mibulishi yê na; Mē miluba' kwashi pē botyi bēshê; mē mijelikwê pē sunagogi na pē mbanh wumbi Anyambiê, va Baju ba kiê, bikiê na bikîkê, diô pē dishâthâ mē sha kâ na alombi.

21 Ndî wê pika mē? pika bâ ba mijoli mē mbo mē mithathi bâ; sha', ba veka mbo mē milubaka.

22 Diô mia yê mishi' lubila mabongwê ma, ukubi nwoto ngwa mitêtha wâ a mibi' Jisu thabanji na; Wê bulishi minisê mbotyi?

23 Jisu a mibullishi yê na, Na mē lubimê bibe, kôbishi' mē bibe bitî; nji na bibênh, ndî wê bi' mēni?

24 Diô Annas a milomi yê dipiami pē Kaiefas thî ngwa minisê ngwanên.

25 Diô Saimon Pitêr a mitêtha jâlâ veia. Nani kē bâ ba mikâ yê na; Wê shî nji' ngwa bajethi bēi? A mishâshi na dikâ na; Ana mē pē yê.

26 Nwoto ngwa bakubi ba minisê ngwanên ngwa wu pē ndianh gwêi wu ngwa Pitêr a mikwall gwâlê, a mikâ na; Mē sha jê' wê nêi pē akanh?

27 Diô Pitêr a mibali shâshâ, diô kuba ngwa shangwê a mitê lánh.

28 Diô bâ ba mithokwa no diwu' pē Kaiefas thî, na dikiê pē mbanh wu dijêliê; nyi wu wu kwalikwall mêtê; diô ba tyi minyinhthî pē mbanh wu dijêliê, ba jê pē woshi mputyi gwabi, nji na ba die' dibe' di nulla.

29 Diô Paillet a midushi kiê pē bâ ba thî, na dikâ na; Nthakwa wutî wunzha wu be ndeshiki mutyi wâ;

30 Ba mibulishi na diká yě na, na a bē tyi bē nkāmi ngwa bibe, ka beshē sha ndeshi yě woni gwē thī.

31 Paillet a miká bā na ; Nāngá yě be ba a jēli yě mbo nthali gwani wu thīyī. Diō Bajū ba miká yě na ; Beshē shi na nthali wu joli mutyi.

32 Diō dibongwē dimbi Jisu di mibē' mbo, di yě mi-lubili, na diveshē ngwebia wu yě ē gwa.

33 Diō Pailat a mibali nyinhtha pē mbanh wu di-jēliē, diō yě mithebi Jisu na diká yě na ; Wē abotyī yi Bajū ?

34 Jisu a mibulishi yě na ; Wē lubila dibongwē di wēmētē, do bawá boja wē pē diambi diamē ?

35 Paillet a mibulishi na ; Mē Ngwaju ? Divala diāmētē na baminisē banēn ba ndeshiki wē woni mē thī. Ndī wē kāmikamē ?

36 Jisu a mibulishi na ; Bibotyī biamē bi shī bi pē-nzhe nyī ; na bibotyī biamē bi bē bi pēnzhe nyi, ka bakubi bamē ba bomi, na mē sha vēbiki pē Bajū ba thī ; nji va bibotyī biamē bi sha wu' va.

37 Diō Paillet a miká yě na ; Wē dē abotyī ? Jisu a mibulishi na ; Wē kāmē na, mē abotyī. Pē diambi di diō mē mibialiē, diō pē diambi di njikē diō mē minzhī pē pēnzhe nyi, na mē veshi' pē mbō wu mbombo. Mutyi jēshē ngwa thī ngwa, mbombo a joka diol diamē.

38 Paillet a miká yě na ; Ndī thī mbombo ? diō mia yě mishi lubila mbotyī a mibali dusha pē Bajū ba thī, na diká bā na ; Mē sha jē' yě na anāngá.

39 Nji be ba thī na mputyi na, mē patyi' be nwoto pē dibe' di nulia ; be namē na, me patyi' be abotyī yi Bajū ?

40 Bā beshē ba mijamília na ; Ana wá, nji Barabasi ; nji Barabasi a wu njanzhi.

THANGÁKÁ 10.

1 Diō Paillet a minānh Jisu na dingāmá yě.

2 Diō bashāshē ba milonh apaki yi mashombika, na dibātyi yě yō pē thangáká, diō ba mibātyi yě alokeshamba yibēi ;

3 Diô bâ ba mikâ; Mbolo, abotyí yí Baju! diô ba míbí' yě mbanjí.

4 Diô Paillet a mibalí dusha na dikâ bâ na; Shanga, mé ndeshimé yě pé be-ba thí, na be ba a veka na, mé sha jé' yě na anángá.

5 Diô Jisu a midushi a bē na apa' yí mashombika, na alokeshamba yíbēi. Diô Paillet a mikâ bâ na; Shanga' mutyi wá!

6 Diô mia baminisé banēn na bakubi ba mijé' yě, ba mijamília thobē na; Petyiki yě pé krási! Petyiki yě pé krási! Paillet a mikâ bâ na; Nángá yě be ba a petyi yě; nadikána mé sha jé' yě na anángá.

7 Baju ba mibulíshí yě na; Beshé ba thí na nthali, diô mbo nthali gwashi wu thíyí, a gwíki, nadiambilíndí a vityimé nyuli nyéimēté Miana mbi Anyambié.

8 Naniké mia Paillet a mijo' dibongwé dinádi, a mínyēnh mbondí;

9 Diô yě mibali nyinhtha pé mbanh wu dijélié, na dikâ Jisu na; Wé miwu té ví? Njí' Jisu a tyi mibulíshí yě do dibongwé.

10 Diô Paillet a mikâ yě na; Wé sha luba' na mé? Wé sha veka na mé thí na nguldí nya dipetyi wé pé krási, mé thí ní' na nguldí nya dipatyitha wé?

11 Jisu a mibulíshí na; Wé sha bē na nguldí na mé, wéngé nyi wéblimé gwé na diwu' pé thobé; naniké yě ngwa milíli mé pé gwé thí a thí na bibe binēn.

12 Na diwu' adukwa yití Paillet a mína' yě patyitha; ní Baju ba milánhlia thobé na; Na wé patyimé mutyi wá, wéna wé shí pé na' jombi mbi Kaisar; mutyi jéshé ngwa vityitha nyuli nyéi abotyí, wéna a naka thotha Kaisar.

13 Diô mia Paillet a mijoki dibongwé di, a midushi na Jisu, diô yě mídi' shí pé ntyimbi wu dijélié, pé womba va thebié na ndéké nya makáki, ní pé nlubla wu Híbru na, Gabatha.

14 (Diô yó yí wu nkosha wu díbe' di nulía, diô dí wu dígwéla dí mataní na díwoto,) diô yě mikâ Baju na; Shanga' abotyí janí!

15 Diô ba mijamília na, Thoka' yě, thoka' yě, petyiki

yë. Pallet a miká bá na; Më petyiki abotyi jani? Baminisë banën ba mibulishi na; Beshë shi na abotyi vëngë Kaisar.

16 Nanikë dikanh diti a mivë bá yë na; a petyibki.

17 Diö bá ba minanh Jisu na dikië nëi; diö yë mibapi krâsi ngwëi na dikië pë womba va thebië na, womba va abonzha, wu thebië pë Hibru na, Gölgotha.

18 Diö va bá ba mipetyi yë pë krâsi, na botyi bawaka baba nëi, pë na nwoto, pë na kë nwoto, Jisu pë tema.

19 Diö Pallet a milënji diveka, na dikeshë diö pë krâsi. Diö nlenja wu wu na; JISU NGWA NAZERETI ABOTYI YI BAJU.

20 Diveka di Baju balibuthë ba milanh diö, nadikâna womba va Jisu a mipetanië va wu kuna na mbokë; diö wu milënjië na nlubia wu Hibru, na Grik, na Latini.

21 Diö baminisë banën ba Baju ba miká Pallet na; Sha lënjiki na; Abotyi yi Baju; nji na; A miká na, Më abotyi yi Baju.

22 Pallet a mibulishi na; Më shimë lëndë mbo më shikamë lëndë.

23 Diö bashâshë mia bá ba mipetyi Jisu, ba minanh bangayi bëi, na dikaba bá makaba manai, shâshë jëshë dikaba, diö ngayi nën njikë; nji ngayi nën a wu shimbiami na ntyuthë tyi nlatyiki.

24 Diö ba miká bá na bá na; Bena sha nwanjiki yë, nji nkâmika' akaniki pë yë ngwa yë ë bë ngwëi; diö nlenja wu mibë mbo wu kâ na; Ba mikabilia bangayi bamë, diö pë ngayi ngwamë ngwanën, ba mikâm' akaniki. Diö bashâshë ba mikâmi bilombi bi.

25 Diö nyanh mbi Jisu, na manyauh ngwa nyanwë, Meri, miali mbi Kliopa, na Meri ngwa Magdala, ba mitëtha kuna na krâsi mbi Jisu.

26 Diö mia Jisu a mijë' nyanwë, na njethi ti ngwa yë midinga tëbitëbi, a miká nyanwë na, Miali wâ, atë yâ miana!

27 Diö yë miká njethi na; Atë nyanwë. Diö nadiwu' adu' yiti njethi ti a mitali yë pë mbanh gwëi mëté.

28 Pisha nya ma' ma, Jisu vekami na; bilombi bië-

shê bi shimê, a mikâ na; Mê gwimê aveshithê, diô nlênja wu mibê mbombo.

29 Diô ashuka yi mitêtha tî bēni na vinigar; diô ba milonishi spōnji na vinigar; diô ba mikēshi yê pē tha-kaki, na dikēshê yê pē gwana gwēi.

30 Diô mia Jisu a minānh vinigar, a mikâ na; Yi shimê; diô yê mijābi thangākā, na digwa.

31 Diô yi wu *ashu yi* nkosha, nanikē Baju ba mishoshili Pallet na, mako' mabi ma bukwê, biô dithokwa pē *krāsi*, na, bikiēnh bi sha bē, pē krāsi busha bi shānā, nadikānā busha bi shānā bitī bi wu busha binēn.

32 Diô bashāshê ba minzhī na dibuka mako' ma ngwangwīkē, na nwākā ngwa mipetyibi nēi.

33 Diô mia bā ba minzhī pē Jisu thī, ba mikābi yê a shāshamē, diô bā ba tyi mibu' pē na' mako' mēi.

34 Nji shāshê nwoto a milumi yê dikānh pē thamba-nja, diô dikitha na madiba ba mitē' dusha.

35 Diô yê ngwa mijē' a miveshi, diô nvesha gwēi wu thī mbo; diô yê veka na, a kâ mbombo; na be ba a mēllē.

36 Nadiambilindī ma' ma ma mibē, diô nlênja wu mibē mbombo na; Avesha jēi yi sha bu' do yiwoto.

37 Diô nlênja wuākā wu kâ na; Ba a yê shauh, ngwa bā ba mlumi.

38 Pisha nya ma' ma, Josēfi ngwa Araimethia, njethi mbi Jisu, (nji ngwadishāthā pē diambi di nyēnh wu Baju,) a mishoshili Pallet na, a thoki nyull nyambi Jisu, diô Pallet a mimēli Nanikē a minzhī na dithotha nyull nyambi Jisu.

39 Diô Nikodimo a minzhī nji' (ngwa mibonji nzha pē Jisu thī na mpuma) na dindeshê mbunja wu mur na aloe, wu wu nkama wu magwēla.

40 Nanikē ba ba minānh nguli nyambi Jisu, na di-dipa nyô na mindamba mi linin na mbunja wutī, ntyinh mbo ndipia wu bikiēnh wu Baju wu wuthē.

41 Diô pē womba va yê mipetyibi va wu na akanh, diô pē akanh yītī shānh nyakia nyi wu tī, nya tyi mishāthibi akiēnh na peli.

42 Ti bā ba mini' Jisu pē diambi di *ashu yi* nkosha wu Baju, nadiambilindī shānh nyi wu kuna.

THANGÂKÂ 20.

1 Diö Meri ngwa Magdala a mikunji kië divityiki shi pë shânh; diö yë mijë' dikâ' thoki nadiwu' pë shânh.

2 Diö yë mipunji kië pë Saimon Pitër thî na pë njeli nwâkâ thi ngwa Jisu a midinga, na dikâ bâ na; Ba thokimë Shanwashi pë shânh, diö bena sha veka va bâ ba nikwamë yë.

3 Nanikë Pitër bâ na njethi nwâkâ ba midushi na dipama pë shânh.

4 Diö bâ bëshë ba mipunji nvili nshamba wuoto; diö njethi nwâkâ a mida' Pitër, na dibonda nzha pë shânh.

5 Diö yë mibalibi na dijë' bangâyë ba linu bia; nji a tyi minyinhthi.

6 Diö Pitër a mithëpili yë pishë na dinzha na dinyinhtha pë shânh; diö yë mijë' bangâyë bia;

7 Na avëlësh, yi wu pë thangâkâ thëi, do bë bia pë va bangâyë ba linu ba wuthë, nji wutyiwutyi womba na vëi.

8 Diö dikanh ditî njethi nâ ngwa mibouji nzha pë shânh, a minyinhthi; diö yë mijëni na dimëlië.

9 Nadiambilindî na dinzha adukwa yitî, ba tyi mive' nlënja na, a jomikwa pë digwa.

10 Diö bajethi ba mibali bulia pë mimbanh miabi.

11 Nji Meri a mitëtha pë shânh a bë thetha. Diö mia yë mitheka, a mibalibi shanh pë shânh;

12 Diö yë mijë' baenjël baba didi na bangâyë bapumi nwoto pë va thangâkâ thambi Jisu tha minikanië, nwoto njikë pë va mako' mëi ma wuthë.

13 Diö bâ ba mikâ yë na; Mimiäli wâ, wë the' ndî? a mikâ bâ na; Nadiambilindî ba nânhmë Shanwamë, diö më sha veka va bâ ba nikwamë yë.

14 Mia yë mishi lubila mabongwë ma, a mivitya shanh, diö yë mijë' Jisu tëli; diö a tyi mive' na, yë Jisu.

15 Jisu a mikâ yë na; Mimiäli wâ, wë the' ndî? nzha ngwa wë toka? Nji a mivanh kâ na, yë mëtë

akanh, diô yě miká yě na ; Shaŋwamě, na wě thokimě yě va, boŋa mě va wě niki yě, diô mě ẽ kiě yě thotha.

16 Jisu a miká yě na ; Meri ! Dio yě mivitya na diká yě na ; Raboni ! nzhilla na ; Njeli.

17 Jisu a miká yě na ; Sha bie' pě mě ; nadikána va, mě sha beta pě Shaŋwa' thĩ ; nji kiěké pě bamanyanh ba' ba thĩ, na diká bá na ; Mě thĩ beta pě Shaŋwa' thĩ, na pě Shaŋwani thĩ, pě Anyambiě ngwamě thĩ na pě Anyambiě ngwani thĩ.

18 Diô Meri ngwa Magdala a minzhĩ na thatha bajethĩ na ; A jěmě Ngwashanwě, diô yě shikamě nji' yě ká ma' ma.

19 Pě ashu yi gwikě yi shaná yitĩ, adu' yi ngonthoma, mia masha' ma wu tyi, pě va bajethĩ ba wuthě pě diambi di nyěnh wu Baju, Jisu a minzhĩ na ditěbě pě tema nyabi, na diká bá na ; Mbolani !

20 Diô mia yě miká ma' ma, a milebili bá mabõ měi, na thambanja thěi. Diô bajethi ba midoni mia bá ba mijě' Shaŋwabi.

21 Diô Jisu a mibali ká bá na ; Mbolani ! Mbo Shaŋwě a milomi mě, nanikě mě loma begwě.

22 Mia yě mishi lubila ma' ma a miwunli bá pulli, na diká bá na ; Nanga' Nshinhshinh wu akitha.

23 Bibe bi mutyi jěshě bi be patyitha bá, bi i nji' bě patyi pě bá ba thĩ, diô bibe bi mutyi jěshě bi be delishě, bi i nji' bá bě delami.

24 Diô nwoto pě diom na baba, Tõmasi, ngwa mitholibĩ na Didumüsi, a tyi miwu nabi, mia Jisu a minzhĩ ;

25 Diô bajethi bawá' ba miká yě na ; Beshě ba jěmě Shaŋwana. Nji a miká bá na ; Na mě sha jě' mabonha ma mandáká pě makanzhi měi na dikěshě vina viamě pě mabonha ma mandáká, na dikěshě nji' mbõ gwamě pě thambanja thěi, mě tyi maměliě.

26 Diô pisha nya mashu matani na malali, bajethi běi ba mibali shábilĩa pě mbanh ; Tõmasi a wu nji' tĩ. Diô masha' ma wu tyi, diô Jisu a minzhĩ na ditěbě pě tema nyabi, diô yě miká bá na ; Mbolani !

27 Diô yě miká Tõmasi na ; Shushiki vina woni, Shatě mabõ mamě ; Shushiki mbõ gwá' woni na di-

kěshi gwō pě thambanja thamě; diō sha bě' tyi mēlia, nji mēli ngěndě.

28 Diō Tōmasi a mibulishi na dikā yě na; Sha-
ngwamě, na Anyambiě ngwamě!

29 Jisu a mikā yě na; Tōmasi, nadiambilindī wě
jěmě mē diō wě mēliakamě; dibātā di thī nabi ba mē-
limě mia tī ba sha jěně.

30 Diō Jisu mbombo a mikāmi ma' mamamia mawā-
kā malibuthě pě maboshi ma bajethi bēl, ma shi lēnja-
mi pě ashanangobi yi;

31 Nji ma' ma ma milēnjiě, nadikāna, mēliaka' na
Jisu yě Kralis Ngwamiana mbi Anyambiě; diō pě mē-
lia wuti na, be bě' na thakiki pě diambi di dina diēi.

THANGĀKĀ 21.

1 Diō pisha nya ma' ma, Jisu a mibali jēnia pě baje-
thi ba thī pě nsho wu Taibiria; diō yě mijēnia pě bā
ba thī na ntyinh wi.

2 Ba wu tī Saimon Pitēr, bā na Tomasi ngwa mītho-
libi na Didumūs, na Nataniēl ngwa Kena ngwa Galili,
na bana bambi Zēbidi, na bajethi bawā' baba.

3 Diō Salmon Pitēr a mikā na; mē thī kiě jo' bashě;
diō bā ba mikā yě nā; Bēna beshě ba thī kiě. Diō ba
midushi na ditěkē tābā pě alenji, diō mpuma wuti ba
tyi mijo' shě do nwoto.

4 Nji mia busha bi mibě malēnji, Jisu a mitētha pě
nshaka wu nshothī; nji bajethi ba tyi mive' na yě
Jisu.

5 Diō Jisu a mikā bā na; Bana bamě, be ba thī na
bashě? Ba mibulishi yě na; Bia.

6 Diō yě mikā bā na; Wushika' aloba pě mbō wu-
shanwě wu alenji, wēna be jěmě. Nanikě bā ba mi-
wushi, nji sha' ba tyi miwoli yō dambitha na dibutha
di bashě.

7 Diō njethi wā ngwa Jisu a midinga, a mikā Pitēr
na; Yě Shanwashi. Diō mia Saimon Pitēr a mijo' na,
yě Shanwě, a mibātyi ngāyi ngwēi (nadikāna a wu
nshambě) na dithebitha pě nsho.

8 Diō bajethi bawā' ba minzhě na alenji, (nadikāna

ba tyi wu nēngi na kinjiki, nji ntyinh mbo mabom ma biwuba matani) ba bē dambitha aloba yi bashē.

9 Diō mia bā ba mitātya pē kinjiki ba mijē' du di maatha tī, na shē tī bupa, na mpēmba bia.

10 Jisu a mikā bā na; Ndeshekwa' pē bashē ba be jokamē va.

11 Diō Saimon Pitēr a mitātya na didambitha aloba pē kinjiki, bēni na bashē banēn, nkama na mabom matani na bashē balali; bashē ba wu balibuthē diō aloba yi tyi mingabiē.

12 Jisu a mikā bā na; Nzha' diakani; nji tyi mibē na njethi ngwa miyishibi pika yē na; Wē nzha, nadi-kāna ba wu ve' veki na, yē Shanwē.

13 Diō Jisu a minzhī, na dinanh mpēmba na divē bā, na shē njikē.

14 Di diō dikanh dilaliē di yē mijēnia-pē bajethi bēi, yē jomi pē digwa.

15 Mia bā ba mishili didia Jisu a mikā Saimon Pitēr na; Saimon mbi Jona, wē dinha mē nulami na ba? A mikā yē na; Inh, Shanwamē wē veka na, mē dinha gwē. Diō a mikā yē na; Dleshiki bilēkē bi bindāmā' biamē.

16 Diō yē mibali yē kā dikanh dibali na; Saimon mbi Jona, wē dinha mē? A mikā yē na; Inh, Shanwamē, wē veka na, mē dinha gwē. A mikā yē na, Dleshiki bindāmā' biamē.

17 Diō yē mikā yē dikanh dilali na; Saimon mbi Jona, wē dinha mē? Pitēr a mijē' ngātā nadiambilindī a mipi' yē dikanh dilali na; Wē dinha mē? diō a mikā yē na; Shanwamē, wē veka mambi mēshē, wē veka na, mē dinha gwē. Jisu a mikā yē na; Dleshiki bindāmā' biamē.

18 Mbombo mē kā wē na; Mia wē wu digwanja, wē mityinhli bityumba biā' na thēnhtha va wē minaka; nji mia wē ē bē nthombiki, wē ē jali mabō māyē, diō nwakā a a tyinhliē wē bityumba, na dikēshē gwē va wē tyi naka.

19 A mikā dibangwē di pē diveshē ngwebia wu yē ē

něnishě Anyambiě na gwōni. Diš mia yě mikā dibongwě di a mikā yě na; Thěpili' mě.

20 Diš Pitěr a mivitya na dijě' njethi ngwa Jisu a midinga ngwa mijěbi njl' pě tothi nyěi pě atabili na dikā na; Shaŋwashi, ngwa a wě bleshě yě nzha? a bě ba thěpiliě.

21 Mia Pitěr a mijě' yě a mikā Jisu na; Shaŋwamě, wā kě kāmā ndi?

22 Jisu a mikā yě na; Na mě mělimě na a bě' va vėngě na mě nzhimě, yō ndi nāyě? Wě nji' thepili mě.

23 Diš dibongwě di di mikiě pě bajethi ba thī na, njethi tī a tyi gwa; nji Jisu a tyi mikā yě na, a tyi magwa, nji; Na mě mělimě na a bě' va vėngě na mě nzhimě, yō ndi nāyě?

24 Wā yě njethi ngwa veshě pě mbō ma' ma, na dilėndě mambi ma; diš beshě ba vemě na nvesha gwei wu thī ngě mbo.

25 Diš mambi mawā' malibuthě ma thīyī, ma Jisu a mikāmi, na ma bě ma a lėnjiě mō meshě, mě jě' na pėnzhe nyi nyōmětě nyi tyi kumba koka bishaŋangob bitī bi kumba lėnjě. Aměn.